



Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων - Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων - Πανεπιστήμιο Πειραιά

Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»

Η Πορεία των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα: Εμπειρική έρευνα για την επίδραση των εισερχόμενων Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Ελλάδας

Πέτρος Ν. Παπαδόπουλος

Κόρινθος, Οκτώβριος 2017



Department of Political Studies and International Relations - University of Peloponnese

Department of Economics - Democritus University of Thrace

Department of Economics - Aristotle University of Thessaloniki

Department of Business Administration - University of Piraeus

Interuniversity Interdepartmental

Master Program in

«Local and Regional Government and Development»

The Progress of Foreign Direct Investments in Greece:

An empirical review for the impact of incoming Foreign Direct Investments on the Gross Domestic Product of Greece

Petros N. Papadopoulos

Corinth, October 2017

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα Καθηγητή μου Θεμιστοκλή Λαζαρίδη για την πολύτιμη συνεργασία που είχα μαζί του που είχε ως αποτέλεσμα να αποκομίσω μοναδικές εμπειρίες και γνώσεις κατά την διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας.

Τέλος, οφείλω να ευχαριστήσω και από εδώ τον πατέρα μου Νικόλαο Χ. Παπαδόπουλο.

...Η ηγεσία μας, δεν ξέρω αν κατανόησε αυτό που λέγεται μακροοικονομία ή μικροοικονομία, πρέπει να πω όμως, νομίζω ότι είναι πολύ μακριά από αυτό που σήμερα κρίνει τις τύχες των εθνών και των λαών και ονομάζεται γεωοικονομία, για αυτό λοιπόν είμαι πολύ ανήσυχος και πρέπει να σας το πω εδώ, πέραν από ιδεολογισμούς. Δεν σας μιλώ ιδεολογικά γιατί πίσω από τους ιδεολογισμούς, μπορούν να κρυφτούν πολλά πράγματα και να καλυφθούν πολλοί και μάλιστα υπεύθυνοι, για αυτό η Ελλάδα έχει δυσκολίες να βαδίζει προχωρώντας μπροστά με τους ρυθμούς που προκαλεί η ιστορία στο νέο μεγάλο της ραντεβού και αντί η Ελλάδα να κινηθεί με αυτό το όραμα που σας έλεγα πριν, φοβάμαι ότι στο τέλος του κύκλου, που θα είναι το 2004 ; θα είναι το 2010; Τότε θα δούμε οτι αντί για αυτή την Ελλάδα για την οποία λίγο πολλοί μιλούνε αργά, θα είναι μια Ελλάδα που την ονομάζω εδώ και καιρό τουρκομπαροκ, θα είναι δηλαδή μια Ελλάδα ένας φτωχό ίσως, και συρρικνωμένο βιλαέτι γερμανικό λα ντερ. Γιατί αν δούμε τις εξελίξεις και την δυναμική που είχε ο τουρκικός επεκτατισμός που αργά τον αναλύσαμε και ίσως αργά τον καταλάβαμε αλλά ειδικότερα αν δούμε τις δικές μας πολιτικές, το μέλλον μας δεν είναι αισιόδοξο...

Μέρος από την ομιλία του στοχαστή Μιχάλη Χαραλαμπίδη, στο 4ο Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ το 1996.

Περιεχόμενα

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	7
1.1 Παγκοσμιοποίηση.....	7
1.2 ΑΞΕ & Διεθνές Επιχειρείν	7
1.3 Μορφές ΑΞΕ.....	9
1.4 Οι επιπτώσεις των ΑΞΕ στην χώρα υποδοχής.....	13
1.5 Η «εκλεκτική» θεωρία του Dunning για την ερμηνεία των ΑΞΕ	144
1.6 Το μοντέλο διεθνοποίησης της Ουψάλα	155
1.7 Οι επιπτώσεις των ΑΞΕ στην χώρα υποδοχής.....	166
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	18
Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	18
2.1 Οι ΑΞΕ στην Ελλάδα.....	18
2.2 Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα μετά το 2000	200
2.3 Ο Δείκτης προσέλκυσης ΑΞΕ	211
2.4 Λόγοι που δυσχεραίνουν την προσέλκυση ΑΞΕ	23
2.5 Οργανισμοί Προώθησης Επενδύσεων	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	300
Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ 1970-2016	300
3.1 Παγκόσμια ροή ΑΞΕ 1970-2016.....	300
3.2 Πανευρωπαϊκή εισροή ΑΞΕ 1970-2016	311
3.3 Εισροές ΑΞΕ σε ευρωπαϊκές χώρες.....	322
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	355
Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΑΞΕ ΣΤΟ ΑΕΠ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	355
4.1 Εισαγωγή.....	355
4.2 Δεδομένα και εξειδίκευση του υποδείγματος.....	355
4.3 Η εκτίμηση της παλινδρόμησης.....	377
4.4 Έλεγχοι στα κατάλοιπα	377
4.4.1 Έλεγχος κανονικότητας.....	377
4.4.2 Έλεγχος για την ύπαρξη αυτοσυσχέτισης.....	38
4.4.3 Έλεγχος για την ύπαρξη ετεροσκεδαστικότητας	400

4.5 Αποτελέσματα.....	41
4.6 Έλεγχος συνολοκλήρωσης	422
4.6.1 Έλεγχος συνολοκλήρωσης Granger-Engle.....	422
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	444
ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	444
5.1 Θεωρητική προσέγγιση	444
5.2 Εμπειρική ανάλυση.....	444
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	466
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	466
Βιβλιογραφία	48

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1 Εισερχόμενες ΑΞΕ στην Ελλάδα 1970-1990.....	20
Πίνακας 2 Εισερχόμενες ΑΞΕ στην Ελλάδα 1990-2000.....	21
Πίνακας 3 Εισερχόμενες ΑΞΕ στην Ελλάδα 2000-2016.....	22
Πίνακας 4 Δείκτης Προσέλευσης ΑΞΕ της Ελλάδας, 1970 -2012.....	24
Πίνακας 5 Η πορεία ΑΞΕ Παγκοσμίως και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	31
Πίνακας 6 Το μερίδιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις συνολικές ροές ΑΞΕ.....	33
Πίνακας 7 Ποσοστιαία απόδοση υποδοχής ΑΞΕ 1984-1999.....	33
Πίνακας 8 Εισερχόμενες ΑΞΕ σε επιλεγμένες ευρωπαϊκές χώρες 1970-2016.....	34
Πίνακας 9 Εισερχόμενες ΑΞΕ σε Ελλάδα και Πορτογαλία 1970-2016.....	34
Πίνακας 10 Η πορεία του ελληνικού ΑΕΠ 2000-2016.....	36
Πίνακας 11 Περιγραφική στατιστική του ΑΕΠ και των εισροών ΑΞΕ.....	37
Πίνακας 12 Έλεγχος κανονικότητας Jarque- Berra.....	39
Πίνακας 13 Εκτίμηση παλινδρόμησης ύστερα από την εξάλειψη της αυτοσυσχέτισης.....	41
Πίνακας 14 Εκτίμηση παλινδρόμησης λαμβάνοντας υπόψη την Ετεροσκεδαστικότητα.....	42
Πίνακας 15 Έλεγχος μοναδιαίας ρίζας, Augmented Dickey- Fuller test για εισροές ΑΞΕ.....	44
Πίνακας 16 Έλεγχος μοναδιαίας ρίζας, Augmented Dickey- Fuller test για το ΑΕΠ.....	45

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σειρά γεγονότων προκάλεσαν και προκαλούν σημαντικές αλλαγές όχι μόνο σε τοπικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο. Χώρες που αντιμετώπισαν τεράστια εθνικά ζητήματα προσπάθησαν και προσπαθούν να διαφοροποιήσουν την οικονομική τους κατάσταση στοχεύοντας στην έξοδο από την δίνη της κρίσης και των επιπτώσεών της.

Βάσει της οικονομικής θεωρίας, αναλύεται η θεωρητική σχέση των εξαγωγών, των εισαγωγών και της ανάπτυξης. Ο Ricardo το 1817 διατύπωσε τη σχέση ανάμεσα στις εξαγωγές και την οικονομική ανάπτυξη όπου σύμφωνα με την θεωρία του μια χώρα μπορεί να εστιάσει στο εμπόριο παράγοντας προϊόντα στα οποία αναγνωρίζεται συγκριτικό πλεονέκτημα με αποτέλεσμα να επιτυγχάνει υψηλότερο επίπεδο εθνικού πλούτου. Ο πυλώνας γύρω από την θεωρία του Ricardo είναι η παραδοχή ότι η επέκταση των εξαγωγών συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη αυξάνοντας το ποσοστό της ακαθάριστης επένδυσης και αυξάνοντας το συντελεστή παραγωγικότητας.

Επίσης, γενική παραδοχή αποτελεί ότι το εμπόριο και πιο ειδικά οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) μπορούν να οδηγήσουν σε αύξηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), σε μείωση της ανεργίας, σε βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και του επιχειρηματικού πνεύματος, σε μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας που έχουν ως αποτέλεσμα την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η κατανόηση των παραγόντων που συνεισφέρουν στην επέκταση των πολυεθνικών επιχειρήσεων σε ξένες χώρες. Παράλληλα, παρουσιάζεται η πορεία των ΑΞΕ στην ελληνική οικονομία από το 1970 έως το 2016 καθώς και η πορεία των ΑΞΕ σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπως της Γαλλίας, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας. Τέλος, η παρούσα εργασία στοχεύει στη διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα στις εισερχόμενες ΑΞΕ και στο ΑΕΠ της Ελλάδας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας εισάγεται η έννοια της παγκοσμιοποίησης, των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) με τους τρόπους εμφάνισής τους και τους προσδιοριστικούς παράγοντες, τα κίνητρα και οι επιπτώσεις των ΑΞΕ στην χώρα υποδοχής. Επίσης, παρουσιάζονται 2 πολύ αντιπροσωπευτικές θεωρίες των ΑΞΕ, η Θεωρία του Dunning και το μοντέλο διεθνοποίησης της Ουψάλα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η πορεία των εισροών ΑΞΕ από το 1970 μέχρι και το 2016, με ειδική αναφορά στην περίοδο 2000-2016. Παράλληλα, σκιαγραφεί την εικόνα που έχει διαμορφωθεί από τους ξένους επενδυτές, βάσει του Νομικού πλαισίου προσέλκυσης ΑΞΕ και με την βοήθεια του Δείκτη προσέλκυσης τους. Κατόπιν, γίνεται αναφορά στους λόγους που δυσχεραίνουν την προσέλκυση ΑΞΕ, στους διεθνείς οργανισμούς προώθησης επενδύσεων αλλά και στην εξέλιξη του ελληνικού αντίστοιχου οργανισμού. Τέλος, αναπτύχθηκε η μακροοικονομική ανάλυση της κατάστασης της Ελλάδας με την βοήθεια της Political Economical Social Technological (PEST) analysis.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η εξέλιξη των ΑΞΕ σε παγκόσμιο επίπεδο και ευρωπαϊκό επίπεδο για την περίοδο 1970-2016. Κατόπιν, παρουσιάζεται η εξέλιξη των ΑΞΕ σε επιμέρους οικονομίες, της Γαλλίας, Ισπανίας, Πορτογαλίας και της Ελλάδας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται μια υπάρχουσα εμπειρική ανάλυση του 2015, που είχε ως θέμα την εξακρίβωση η μη της επίδρασης των ΑΞΕ στο ΑΕΠ της Ελλάδας.

Στο πέμπτο κεφάλαιο περιλαμβάνεται η θεωρητική ανάπτυξη της σχέσης των ΑΞΕ και της συνεισφοράς τους στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας υποδοχής, σύμφωνα με εμπειρικές μελέτες.

Η συλλογή πληροφοριών και στοιχείων βασίστηκε σε βιβλία, άρθρα καθώς και σε αξιόπιστες ιστοσελίδες, όπως unctad.org , imf.org.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

1.1 Παγκοσμιοποίηση

Τις τελευταίες δεκαετίες το μεγαλύτερο θέμα στην οικονομική κοινότητα είναι το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης. Σύμφωνα με τους οικονομολόγους η οικονομική παγκοσμιοποίηση δεν αποτελεί μια καινούρια έννοια καθώς με μια πιο ευρεία προσέγγιση μπορεί να θεωρηθεί ότι η παγκοσμιοποίηση εμφανίστηκε πριν από εκατομμύρια χρόνια κατά την διάρκεια της ανθρώπινης εξέλιξης από τότε που ο άνθρωπος δημιούργησε κοινότητες και μετακινείται έχοντας ως στόχο την καλύτερη διαβίωση. Παράδειγμα παγκοσμιοποίησης μπορούν να θεωρηθούν οι οικονομικές σχέσεις μεταξύ των πρώτων φυλών-πληθυσμών.

Μεταξύ των διαφορετικών προσεγγίσεων και συζητήσεων για την έννοια και τον σκοπό της παγκοσμιοποίησης, οι επιστήμονες χωρίστηκαν σε δύο πλευρές, τους υποστηρικτές και τους επικριτές. Γι' αυτούς που την υποστήριξαν, η παγκοσμιοποίηση συνεισφέρει στη μείωση και την εξάλειψη της φτώχειας των χωρών αλλά και την βελτίωση του επιπέδου ήδη αναπτυγμένων χωρών που αποφάσισαν να συμμετάσχουν στο διεθνές επιχειρείν. Ουσιαστικά, τέτοιες περιπτώσεις αφορούν χώρες των οποίων τα εθνικά συστήματα διακυβέρνησης θεωρήθηκαν αναποτελεσματικά και ανίκανα να έχουν παράλληλη πορεία με την παγκόσμια οικονομία. Από την άλλη πλευρά, οι επικριτές του συγκεκριμένου φαινομένου επισημαίνουν ότι αποτελεί διαδικασία εκμετάλλευσης των ανθρώπων στις αναπτυσσόμενες χώρες προσφέροντας ελάχιστα οφέλη ή προκαλώντας ακόμα και αρνητική επίδραση.

Επιπλέον, η παγκοσμιοποίηση παρουσιάζεται ως φαινόμενο που μπορούσε να προβλεφθεί αναλογιζόμενοι την αύξηση του πληθυσμού της γης, την ανάπτυξη των οικονομιών, την εξέλιξη της τεχνολογίας αλλά και την αυξημένη πίεση-εντέχνως μάλιστα- για ομογενοποίηση του πληθυσμού της γης.

Το οικονομικό εργαλείο της παγκοσμιοποίησης είναι οι ΑΞΕ, δηλαδή η μεταφορά παραγωγικών υλικών ή και άυλων εισροών πέρα από τα εθνικά σύνορα, προκειμένου να επιτευχθεί ορθή δραστηριοποίηση της πολυεθνικής διαθέτοντας το τελικό προϊόν (Κυρκιλής, 2010). Ο Μπιτζένης (2014) δίνει βάση στον σκοπό μιας ΑΞΕ, που είναι η άσκηση αυξημένης επιρροής ή ακόμα και ελέγχου στη διοίκηση της θυγατρικής, όχι μόνο διαμέσου κατοχής πλειοψηφικής συμμετοχής αλλά και διαμέσου μειοψηφικής συμμετοχής. Το ποσοστό συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο, το οποίο είναι αναγκαίο για τον αποτελεσματικό έλεγχο, σύμφωνα με την διεθνή βιβλιογραφία, είναι 25%, ωστόσο αυτό το ποσοστό μπορεί να σημειώσει μεταβολές ανάλογα με τη νομοθεσία της χώρας υποδοχής της ΑΞΕ (Μπιτζένης, 2014).

1.2 ΑΞΕ & Διεθνές Επιχειρείν

Η αύξηση των ΑΞΕ τις τελευταίες δεκαετίες είχε ως συνεπακόλουθο την αύξηση ερευνητικών μελετών προκειμένου να εντοπιστούν και να καταγραφούν οι προσδιοριστικοί παράγοντες τους καθώς και η επιρροή στις χώρες υποδοχής. Σύμφωνα με τον Παπαγεωργίου και Χιόνη (2003), το βασικό χαρακτηριστικό που προσδίδουν οι ΑΞΕ στην χώρα υποδοχής είναι η αύξηση των συνολικών επενδύσεων σε βαθμό μεγαλύτερο από το επίπεδο που επιτρέπουν οι εγχώριες αποταμιεύσεις.

Οι ΑΞΕ αναλαμβάνονται από πολυεθνικές επιχειρήσεις και ορίζονται ως οι επιχειρήσεις που κατέχουν ή ελέγχουν θυγατρικές επιχειρήσεις σε περισσότερες από μία χώρες. Η UNCTAD (1986), ορίζει την πολυεθνική επιχείρηση ως :

<<μια επιχείρηση που περιλαμβάνει μονάδες σε δύο ή περισσότερες χώρες, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή και τους τομείς της δραστηριότητας αυτών των μονάδων, που λειτουργεί κάτω από ένα σύστημα λήψης αποφάσεων, το οποίο επιτρέπει συνεκτικές πολιτικές και κοινή στρατηγική μέσα από ένα ή περισσότερα κέντρα λήψης αποφάσεων, στο οποίο οι μονάδες είναι κατά τέτοιο τρόπο συνδεδεμένες μέσω της ιδιοκτησίας ή άλλων τρόπων ώστε μία ή περισσότερες από αυτές (τις μονάδες) να είναι σε θέση να ασκήσουν σημαντική επίδραση πάνω στις δραστηριότητες των άλλων (μονάδων) και ιδιαίτερα να μοιραστούν με τις άλλες τις γνώσεις, τους πόρους και τις ευθύνες >>.

Από τον ανωτέρω ορισμό προκύπτει το βασικό χαρακτηριστικό των πολυεθνικών επιχειρήσεων που είναι η συμπληρωματικότητα των παραγωγικών μονάδων.

Ως ΑΞΕ ορίζεται μια μακροχρόνια επένδυση με την οποία αποκτάται σημαντικό μερίδιο μιας επιχείρησης (θυγατρική), από μια εταιρεία του εξωτερικού (μητρική) (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, 1993). Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) (1996) ορίζει τις ΑΞΕ ως : *<<μια κατηγορία διεθνούς επένδυσης που απεικονίζει τον αντικειμενικό σκοπό απόκτησης τελικού ενδιαφέροντος από μια επιχειρησιακή οντότητα (φυσική ή νομική) μια χώρας (άμεσος επενδυτής) σε μια επιχειρησιακή οντότητα η οποία ανήκει σε μια διαφορετική χώρα (χώρα υποδοχής). Το τελικό ενδιαφέρον συνεπάγεται την ύπαρξη μιας μακροχρόνιας σχέσης μεταξύ του άμεσου επενδυτή και της επιχείρησης, καθώς και έναν σημαντικό βαθμό επιρροής στη διοίκηση της επιχείρησης >>.* Επίσης, ο ΟΟΣΑ (1996) θέτει ως ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής στο κεφάλαιο της επιχείρησης, το 10% (το ποσοστό μπορεί όμως να είναι και μικρότερο), προκειμένου να ασκείται έλεγχος στην επιχείρηση.

Ο Lipsey (2002) προσεγγίζει διαφορετικά τον όρο ΑΞΕ και του προσδίδει μακροοικονομική και μικροοικονομική διάσταση, με την μακροοικονομική διάσταση να υποστηρίζεται ως ροή κεφαλαίων από το εξωτερικό προς την χώρα υποδοχής που αντικατοπτρίζεται στο ισοζύγιο πληρωμών ενώ η μικροοικονομική διάσταση πραγματεύεται τα κίνητρα της επένδυσης, τις συνέπειες της δραστηριοποίησης στις χώρες προέλευσης και υποδοχής.

Το φαινόμενο των ΑΞΕ έχει ένα μοναδικό χαρακτηριστικό, ότι δηλαδή αφορούν ξένες ιδιοκτησίες καθώς και στον έλεγχο των μέσων παραγωγής στη χώρα υποδοχής, αυτό το χαρακτηριστικό ξεχωρίζει τις ΑΞΕ από κάθε άλλη μορφή επένδυσης στο εξωτερικό. Επίσης, στη διεθνή βιβλιογραφία, λόγω του φαινομένου δραστηριοποίησης των ΑΞΕ έχει αναπτυχθεί μεγάλη συζήτηση γύρω από τις επιπτώσεις (πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές) στις χώρες υποδοχής-προέλευσης. Συνήθως, όταν μια ΑΞΕ πρόκειται να εμφανιστεί σε μια ξένη χώρα, υπάρχουν προσδοκίες για αύξηση του μελλοντικού προσδοκώμενου εισοδήματος και οι δύο πλευρές αναμένουν ότι η απόδοση της επένδυσης θα είναι μεγαλύτερη από το κόστος ευκαιρίας (Petrochilos, 1989).

Το δεύτερο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των ΑΞΕ είναι ότι ασκείται έλεγχος επί της θυγατρικής εταιρείας ακόμα και με ποσοστό μικρότερο του 25% όταν υπάρχει μεγάλη διασπορά κεφαλαίου (Κυρκιλής 2002).

Παρατηρούμε ότι οι ΑΞΕ θεωρούνται και είναι φορείς εισροών χρηματικών κεφαλαίων, τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, συνεπώς δικαιολογημένα αποτελούν ουσιαστική λύση

ανάπτυξης για τις χώρες υποδοχής καθώς φέρνουν ευεργετικά αποτελέσματα μέσω της διάχυσης της τεχνολογίας και της ανάπτυξης του ανθρώπινου κεφαλαίου.

Βέβαια, έχουν καταγραφεί και περιπτώσεις όπου οι ΑΞΕ εκτοπίζουν τις εγχώριες επενδύσεις επιδρώντας αρνητικά στην οικονομική ανάπτυξη και μεγέθυνση (Hymer, 1960 Caves, 1971).

1.3 Μορφές ΑΞΕ

Σύμφωνα με τον Dicken (2007), οι ΑΞΕ μπορούν να πραγματοποιηθούν υπό διάφορες μορφές, με τις βασικότερες να αναλύονται παρακάτω:

1. Θυγατρική Αποκλειστικής Ιδιοκτησίας (Wholly Owned Subsidiary)

Η μητρική επιχείρηση ιδρύει στην ξένη χώρα μία νέα επιχείρηση (θυγατρική) που είναι ο μοναδικός μέτοχος της και έχει την αποκλειστική ευθύνη της διοίκησης. Η θυγατρική αυτή μπορεί να αποτελεί μια εξ ολοκλήρου νέα επιχείρηση, που θεωρείται ως τοπική επιχείρηση με ιδιοκτήτη την μητρική επιχείρηση παρουσιάζοντας (Greenfield strategy) ή μια ήδη υπάρχουσα επιχείρηση η οποία αποκτήθηκε μέσω εξαγοράς (Acquisition strategy) (Psycharis & Kokkinou, 2004).

2. Διεθνής Κοινοπραξία (International Joint Venture)

Η Διεθνής Κοινοπραξία είναι η συνεργασία μια ή περισσότερων ξένων επιχειρήσεων με μία ή περισσότερες τοπικές επιχειρήσεις για τη δημιουργία μιας νέας επιχείρησης ή για την από κοινού ολική εξαγορά μιας ήδη υπάρχουσας τοπικής επιχείρησης (Psycharis & Kokkinou, 2004). Οι εταίροι συνεισφέρουν κεφάλαια, ανθρώπινο δυναμικό, τεχνολογία και τεχνογνωσία. Συνήθως, οι εταίροι επιχειρήσεις συνεισφέρουν τον παραγωγικό συντελεστή στον οποίο υπερτερούν σε σχέση με τους υπόλοιπους εταίρους. Ο τρόπος διοίκησης της νέας επιχείρησης εξαρτάται από τη συμφωνία των εταίρων που συμμετέχουν στην κοινοπραξία.

3. Μερική Εξαγορά (Partial Acquisition)

Με την μερική εξαγορά, η οποία υιοθετείται ευρέως στο Διεθνές Επιχειρείν, μία επιχείρηση αποκτά ένα ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου μίας τοπικής επιχείρησης. Ανάλογα με το μέγεθος του ποσοστού που εξαγοράζει, η επιχείρηση καλείται μέτοχος πλειοψηφίας ή μέτοχος μειοψηφίας και έχει το δικαίωμα να διορίζει ένα μέρος των μελών του διοικητικού συμβουλίου της τοπικής επιχείρησης, καθώς και να τοποθετεί δικούς της υπαλλήλους σε ανώτερες διοικητικές θέσεις. Η μερική εξαγορά είναι δυνατόν να είναι και αμοιβαία όπου οι επιχειρήσεις ανταλλάσσουν πακέτα μετοχών με κύριο στόχο να προχωρήσουν σε συνεργασία που θα αποβεί κερδοφόρα και για τις δύο. Οι πιο συχνές μορφές συνεργασίας είναι η ανταλλαγή τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, η κοινή έρευνα για την ανάπτυξη νέας τεχνολογίας ή νέων προϊόντων, οι συμφωνίες για να ετεροδιομηθεί των προϊόντων και οι μακροχρόνιες συμφωνίες για την πώληση προϊόντων μεταξύ τους.

4. Παράκτιες επιχειρήσεις

Σε αυτή την περίπτωση, η μητρική εταιρία δημιουργεί την παράκτια (offshore) επιχείρηση σε χώρα που καλείται φορολογικός παράδεισος (tax heaven) όπου η σχέση πολυεθνικών και κυβέρνησης είναι θετική προκειμένου να αναληφθεί μέρος ή το σύνολο των δραστηριοτήτων ΑΞΕ της μητρικής επιχείρησης από την επιχείρηση του εξωτερικού με ελάχιστη φορολογία (Μπιτζένης,2003).

Ένα βασικό ερώτημα που ανακύπτει είναι τα κίνητρα ή αλλιώς τα κριτήρια που λαμβάνουν υπόψη οι άμεσοι ξένοι επενδυτές για να πραγματοποιήσουν μια επένδυση σε μια ξένη οικονομία. Ή διαφορετικά, το ερώτημα θα μπορούσε να επαναδιατυπωθεί με βάση την χώρα υποδοχής, και συγκεκριμένα θα μπορούσε να απασχολεί το ποια είναι τα ενδογενή χαρακτηριστικά, ποσοτικά και ποιοτικά, μιας χώρας, όπως και οι εξωτερικοί παράγοντες που συμβάλλουν στην προσέλκυση ξένων επενδυτών.

Σε γενικές γραμμές, οι επενδυτές δείχνουν ιδιαίτερη προτίμηση στη μακροοικονομική σταθερότητα (βιώσιμη ανάπτυξη, σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία, χαμηλό επίπεδο πληθωρισμού), στην ύπαρξη και διαθεσιμότητα των πόρων και των υποδομών, στη θεσμική σταθερότητα (σταθερό νομικό σύστημα, διαφάνεια δικαστικών κανονισμών, σταθερό και ευνοϊκό φορολογικό σύστημα), και βέβαια στην πολιτική και κοινωνική ομαλότητα. Όπως είναι φυσικό, η κάθε πολυεθνική εταιρεία αξιολογεί τα κίνητρα για την πραγματοποίηση μιας επένδυσης ανάλογα με τον κλάδο που δραστηριοποιείται, την χώρα προέλευσης της, το στρατηγικό σχεδιασμό που έχει καταστρώσει, την οικονομική της κατάσταση και τις δυνατότητες της, όπως και τις ενδεχόμενες κινήσεις των άλλων επενδυτών.

Ο Μπιτζένης (2014) αναφέρει πως τα κίνητρα θα μπορούσαν να ταξινομηθούν σε τέσσερις κατηγορίες με βάση την πηγή προέλευσης τους. Έτσι, έχουμε:

- 1) Κίνητρα που προσφέρονται άμεσα από την χώρα υποδοχής: σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν επιδοτήσεις, επιχορηγήσεις, φοροαπαλλαγές, και άλλα φορολογικά κίνητρα.
- 2) Κίνητρα που παρέχονται έμμεσα από την χώρα υποδοχής, όπως η γεωγραφική θέση, το κλίμα, ο πληθυσμός ή η έλλειψη ανταγωνισμού. Τα κίνητρα αυτά στην ουσία υπάρχουν στην χώρα υποδοχής και απλά η πολυεθνική εταιρεία τα αναγνωρίζει.
- 3) Κίνητρα που προέρχονται από την ίδια την πολυεθνική εταιρεία, όπως για παράδειγμα το ισχυρό εμπορικό σήμα, η εμπειρία από προηγούμενες επενδύσεις ή από εμπορικές σχέσεις, η πλεονάζουσα παραγωγική δυναμικότητα, η καινοτομία των προϊόντων, η προηγμένη τεχνολογία.
- 4) Τέλος, υπάρχουν και άλλα κίνητρα ή ερεθίσματα τα οποία πηγάζουν από εξωτερικούς παράγοντες. Σε αυτήν την κατηγορία θα μπορούσαμε να συμπεριλάβουμε την πίεση του ανταγωνισμού, κάποιον πόλεμο ή μια οικονομική κρίση.

Ο ίδιος (Μπιτζένης, 2014) αναφέρει ακόμα πως είναι δυνατή η ταξινόμηση των κινήτρων με βάση το περιεχόμενο τους. Επομένως, διακρίνει τις ακόλουθες κατηγορίες:

- 1) Κίνητρα που προκύπτουν από την ίδια την αγορά:
 - α) Κυνηγοί αγοράς:

Το μέγεθος της αγοράς της χώρας υποδοχής και οι προοπτικές ανάπτυξης της αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες για την ανάληψη ΑΞΕ. Όπως είναι γνωστό, οι επιχειρήσεις στοχεύουν στην μεγιστοποίηση του κέρδους, και γι' αυτό επιδιώκουν την επέκταση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τους σε νέες αγορές.

β) Κυνηγοί αγοράς από στρατηγική άποψη:

Μία πολυεθνική επιχείρηση αναφέρει (Μπιτζένης, 2014) πως μπορεί να αποφασίσει την πραγματοποίηση ΑΞΕ σε μια οικονομία που χαρακτηρίζεται από έλλειψη τοπικού ανταγωνισμού ή από τοπική ανικανοποίητη ζήτηση για ορισμένα προϊόντα και υπηρεσίες, είτε ακόμα όταν πρόκειται για οικονομία όπου καμία ξένη εταιρεία του ίδιου κλάδου δεν έχει αναπτύξει επιχειρηματικές δραστηριότητες (first mover).

Επιπρόσθετα, αν για οποιονδήποτε λόγο (πίεση ανταγωνισμού, χαμηλή ανταγωνιστικότητα προϊόντος, αυξανόμενο κόστος παραγωγής, χαμηλή ποιότητα) μία επιχείρηση παρατηρήσει μείωση του μεριδίου αγοράς, θεωρεί πως μπορεί να οδηγηθεί σε αναζήτηση νέας ξένης αγοράς είτε για να αντισταθμίσει την απώλεια του μεριδίου αγοράς στην εγχώρια οικονομία, είτε για να ισχυροποιήσει την φήμη της στην εγχώρια αγορά ή για να συνεχίσει απλά να παίρνει μέρος στα επιχειρηματικά δρώμενα (ένας τρόπος να επιζήσει).

Όταν μία επιχείρηση συνειδητοποιήσει πως διαθέτει ισχυρή παραγωγική δυναμικότητα ενώ παράλληλα η εγχώρια αγορά είναι κορεσμένη, υποστηρίζει πως μπορεί να θελήσει να εκμεταλλευτεί τις δυνατότητες της και να προχωρήσει σε αναζήτηση νέων αγορών. Παρόμοια, μία εταιρεία με συγκριτικά πλεονεκτήματα είναι πιθανό να θελήσει να τα εκμεταλλευτεί ώστε να αυξήσει το μερίδιο της στην παγκόσμια αγορά ή να μειωθεί ο παγκόσμιος ανταγωνισμός.

Επιπλέον, αναφέρει πως πολλές επιχειρήσεις σχεδιάζουν την επενδυτική πολιτική που θα ακολουθήσουν ανάλογα με τις κινήσεις ή με τις αναμενόμενες κινήσεις των ανταγωνιστικών εταιρειών. Έτσι, μια εταιρεία μπορεί να ακολουθήσει κάποια άλλη ανταγωνιστική εταιρεία σε μια ξένη οικονομία είτε για να αποτρέψει την επιχειρηματική αναγνώριση του ανταγωνιστή στην χώρα υποδοχής και την συνεπακόλουθη απόκτηση ενός σημαντικού μεριδίου αγοράς (ακολουθώντας τον ηγέτη), είτε με σκοπό να εκμεταλλευτεί την εμπειρία του ανταγωνιστή (ακολουθώντας τον ανταγωνισμό).

Κάποιες εταιρείες από την άλλη πλευρά, υποστηρίζει πως αποφασίζουν να πραγματοποιήσουν μία ΑΞΕ με στόχο να ακολουθήσουν τους πελάτες ή τους προμηθευτές τους. Στην πρώτη περίπτωση, οι εταιρείες προσπαθούν να αποτρέψουν τους πελάτες τους να συνεργαστούν με κάποια άλλη τοπική επιχείρηση ή με κάποια άλλη πολυεθνική, ώστε να μην οδηγηθούν σε απώλεια πελατών και ταυτόχρονα να προσεγγίσουν νέους πελάτες στη χώρα υποδοχής. Η δεύτερη περίπτωση αφορά επιχειρήσεις που προμηθεύονται υλικά μόνο από ένα δεδομένο αριθμό προμηθευτών. Έτσι, αν κάποιος προμηθευτής πραγματοποιήσει ΑΞΕ, μπορεί να αποτελέσει έναυσμα και για την εταιρεία να ακολουθήσει.

Τέλος, υποστηρίζει πως μία εταιρεία μπορεί να πραγματοποιήσει επένδυση στην εγχώρια αγορά ενός ξένου ανταγωνιστή, ώστε να τον αποτρέψει να διεισδύσει στην εγχώρια οικονομία (με την προϋπόθεση βέβαια πως μπορεί να προβλέψει τις κινήσεις των ανταγωνιστών) (επίθεση), ή με στόχο να αντισταθμίσει την απώλεια μεριδίου αγοράς λόγω της εισόδου του ξένου ανταγωνιστή στην εγχώρια αγορά (άμυνα/ επίθεση).

2) Κίνητρα που αφορούν τους κυνηγούς των συντελεστών παραγωγής:

Πρόκειται για επιχειρήσεις που είτε αναζητούν πλουτοπαραγωγικούς συντελεστές μη διαθέσιμους στη χώρα προέλευσης, είτε προσπαθούν να αποκτήσουν εισροές σε χαμηλότερη τιμή και σε καλύτερη ποιότητα σε σχέση με την εγχώρια αγορά (π.χ. εργατικό δυναμικό εξειδικευμένο και χαμηλού κόστους). Αφορά ακόμα επιχειρήσεις που σκέφτονται την ανάληψη επένδυσης ώστε να έχουν πρόσβαση στην υψηλή τεχνολογία, να μπορέσουν να εκμεταλλευτούν διοικητικά, οργανωτικά ή επιχειρηματικά πλεονεκτήματα, δεξιότητες εργασίας κ.α.

3) Κίνητρα σχετικά με τους κυνηγούς αποδοτικότητας:

Αφορά επιχειρήσεις που στοχεύουν στην μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας του κόστους και του επιχειρηματικού πνεύματος.

Από τη μία πλευρά, ο Μπιτζένης (2014) υποστηρίζει πως επιχειρήσεις που διαθέτουν ορισμένα πλεονεκτήματα όπως τεχνολογία και τεχνογνωσία, τα οποία μπορούν εύκολα να μεταφερθούν σε μία ξένη οικονομία, είναι πιθανό να αποφασίσουν την ίδρυση μιας θυγατρικής προκειμένου να επιτευχθούν οικονομίες κλίμακας (economies of scale). Από την άλλη, εταιρείες που αποβλέπουν στην επίτευξη οικονομιών φάσματος (economies of scope) χρειάζονται μεγαλύτερες αγορές με περισσότερες καταναλωτικές ανάγκες, ώστε να παράγουν σημαντικές ποσότητες διαφοροποιημένων αγαθών και υπηρεσιών.

Επιπλέον, αναφέρει πως πολλές επιχειρήσεις αποφασίζουν την ίδρυση θυγατρικών σε ξένες οικονομίες, προκειμένου να διαφοροποιηθεί (δηλαδή να μειωθεί) ο κίνδυνος. Αυτό σημαίνει πως σε περιόδους που παρουσιάζονται δυσκολίες, έχουν την ευχέρεια να ενεργήσουν έχοντας εναλλακτικές λύσεις.

Τέλος, πολυεθνικές με πολλά παράλληλα στάδια παραγωγής, που διαθέτουν πολλές μονάδες παραγωγής σε διαφορετικές χώρες (πολλαπλή πρόσβαση), υποστηρίζει πως μπορούν να αναθέσουν το κάθε στάδιο παραγωγής σε εκείνη τη χώρα που προσφέρει αποτελεσματικότερα τις παραγωγικές εισροές.

4) Κίνητρα ως προς την τοποθεσία (κυνηγοί τοποθεσίας- γεωγραφικής θέσης).

Παράγοντες όπως το κλίμα, οι ιστορικοί δεσμοί των χωρών, το δίκτυο μεταφορών και επικοινωνιών, η οικονομική, κοινωνική, νομισματική και πολιτική σταθερότητα κρίνονται σημαντικοί για την προσέλκυση ΑΞΕ.

Ακόμα, ενώ κάποιες εταιρείες εκμεταλλεύονται την πολιτιστική ταύτιση της χώρας προέλευσης και της χώρας υποδοχής, για να προσφέρουν στη δεύτερη προϊόντα όμοια με εκείνα που προσφέρουν στην χώρα τους, κάποιες άλλες επιχειρήσεις προσπαθούν να εκμεταλλευτούν την πολιτιστική απόσταση εισάγοντας νέα προϊόντα στην χώρα υποδοχής, προσδοκώντας την αποδοχή μέσω του θαυμασμού ή της προσπάθειας μίμησης του ξένου.

Επιπλέον, παρόλο που η ύπαρξη υποδομών στη χώρα υποδοχής αποτελεί σημαντικό κίνητρο προσέλκυσης ΑΞΕ, η έλλειψη υποδομής για ορισμένους τομείς ενθαρρύνει κάποιες επιχειρήσεις να αναλάβουν επενδύσεις, προσφέροντας την απαραίτητη υποδομή σε τομείς που βρίσκονται σε ανάγκη.

Τέλος, η γεωγραφική εγγύτητα διαδραματίζει έναν εξ' ίσου σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια προσέλκυσης ΑΞΕ, καθώς προσφέρει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις ικανοποιητικές πληροφορίες για τις συνθήκες που επικρατούν στην χώρα υποδοχής και τις πιθανές επενδυτικές ευκαιρίες που παρουσιάζονται, όπως βέβαια και χαμηλό κόστος μεταφορών.

5) Χρηματοοικονομικά κίνητρα. Ο Χαζάκης (2000) αναφέρει ότι πρόκειται για κίνητρα που παρέχονται από την κυβέρνηση της χώρας υποδοχής (κρατικές ενέργειες/ πράξεις) τα οποία σχεδιάζονται με σκοπό να επηρεάσουν τη διαδικασία λήψης επενδυτικών αποφάσεων, την αύξηση του προβλεπόμενου ποσοστού απόδοσης της επένδυσης και τον περιορισμό της ανασφάλειας που είναι πιθανό να αισθάνεται ο υποψήφιος επενδυτής. Συνδέονται με προσδοκίες ότι οι ΑΞΕ συμβάλλουν στην υποστήριξη της οικονομικής ανάπτυξης, τη μείωση της ανεργίας, και την ισορρόπηση των ελλειμμάτων. Σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν οι επιδοτήσεις και οι επιχορηγήσεις, προγράμματα ιδιωτικοποιήσεων, φορολογικές ελαφρύνσεις και απαλλαγές.

1.4 Οι επιπτώσεις των ΑΞΕ στην χώρα υποδοχής

Ο αντίκτυπος των ΑΞΕ στη χώρα υποδοχής θεωρείται θετικός ή αρνητικός, ανάλογα με τον τρόπο που η κυβέρνηση, η βιομηχανία και η κοινωνία της χώρας υποδοχής αντιμετωπίζουν τις ξένες επενδύσεις. Τα αποτελέσματα των ΑΞΕ είναι άμεσα ή έμμεσα, και να επηρεάζουν την τοπική οικονομία είτε σε βραχυχρόνιο ορίζοντα είτε σε μακροχρόνιο ορίζοντα, με τις βραχυχρόνιες επιπτώσεις να διαφέρουν από τις μακροχρόνιες, από την άποψη των συνθηκών ωρίμανσης.

Η εισροή ΑΞΕ μπορεί να επηρεάσει την παραγωγικότητα και την ανάπτυξη, την φύση και την εξέλιξη των εγχώριων επιχειρήσεων, να επιφέρει αλλαγές στην οργάνωση και διοίκηση, στο marketing, στην τεχνολογία και στις εργασιακές σχέσεις. Οι επιπτώσεις των ΑΞΕ διαμορφώνονται σύμφωνα με τον κλάδο δραστηριοποίησης και την χώρα υποδοχής η οποία είναι ο φορέας των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της.

Οι εισροές κεφαλαίων που απαιτούνται για την χρηματοδότηση των ξένων επενδύσεων, όπως και τα έσοδα που προκύπτουν από την φορολόγηση των κερδών, μπορούν να χρηματοδοτήσουν τον προϋπολογισμό ή άλλα ελλείμματα της εγχώριας οικονομίας ή ακόμα να χρησιμοποιηθούν για την αποπληρωμή του χρέους (Μπιτζένης, 2014). Επιπλέον, ο Μπιτζένης (2014) υποστηρίζει πως οι ξένες επιχειρήσεις δεν εξυπηρετούν μόνο την εγχώρια ζήτηση αλλά και τη διεθνή με αποτέλεσμα να εξάγουν, γεγονός που συμβάλει στην θετική επιρροή των ΑΞΕ στο εμπορικό ισοζύγιο της χώρας υποδοχής.

Ωστόσο, έχει καταγραφεί τάση των ξένων επιχειρήσεων να εισάγουν μεγάλο μέρος των εισροών που απαιτούνται για την πραγματοποίηση της παραγωγικής διαδικασίας, επηρεάζοντας αρνητικά το εμπορικό ισοζύγιο.

Ο Μπιτζένης (2014) θεωρεί ότι η επίδραση στην απασχόληση μπορεί να είναι θετική μειώνοντας της ανεργία, καθώς οι πολυεθνικές εταιρείες, δημιουργούν θέσεις εργασίας για το εγχώριο εργατικό δυναμικό και ταυτόχρονα προσφέρουν επαγγελματική κατάρτιση και εμπειρία, μέσω της εκπαίδευσης και της ανάπτυξης των ικανοτήτων του προσωπικού. Ωστόσο, αναφερόμενοι σε εταιρείες εντάσεως κεφαλαίου, ο δείκτης ανεργίας αυξάνεται. Επίσης, πολυεθνικές εταιρείες που εισέρχονται στην χώρα υποδοχής για να συμμετάσχουν σε κάποιο πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων, έχουν την τάση να μειώνουν τις θέσεις εργασίας ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητά τους. Ο Μπιτζένης (2014) αναφέρει ότι μείωση της απασχόλησης είναι πιθανό να παρατηρηθεί όταν οι εγχώριες οικονομικές μονάδες δεν έχουν την δυναμική να ανταπεξέλθουν στην αύξηση του επιπέδου του ανταγωνισμού και προβαίνουν είτε σε μείωση του προσωπικού. Επίσης, ο Μπιτζένης (2014) αναφέρει πως οι ΑΞΕ συνεισφέρουν στην

αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της χώρας υποδοχής, όταν η παραγωγή αυξάνεται ή με δεδομένη την παραγωγή των επιχειρήσεων, η παραγωγικότητα αυξάνεται. Την ίδια στιγμή, οι εναλλακτικές επιλογές των καταναλωτών δύναται να αυξηθούν, η ποιότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών να βελτιωθεί, ενώ οι τιμές να μειωθούν ως αποτέλεσμα του αυξημένου ανταγωνισμού. Απόρροια των ανωτέρω δεδομένων είναι ότι οι εγχώριες εταιρείες πρέπει πλέον να εφαρμόσουν αποτελεσματικότερους τρόπους λειτουργίας και βελτιωμένες πρακτικές, προκειμένου να επιβιώσουν μέσα στο νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον που δημιουργούν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις.

Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη μεταφορά, ανάπτυξη και εφαρμογή νέας τεχνολογίας. Ο Μπιτζένης (2014) υποστηρίζει ότι η μεταφορά της τεχνολογίας έχει την δυνατότητα να οδηγήσει σε αύξηση της αποτελεσματικότητας των εγχώριων επιχειρήσεων μέσω της διάχυση αποτελεσματικότητας συνεισφέροντας στην οικονομική ανάπτυξη. Η τεχνολογία μπορεί να ενσωματωθεί στην παραγωγική διαδικασία, στην έρευνα και ανάπτυξη, στη βελτίωση των διαδικασιών οργάνωσης και διαχείρισης, στην εκπαίδευση και εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού (Μπιτζένης,2014). Ωστόσο, έχουν καταγραφεί περιπτώσεις τοπικών επιχειρήσεων που δεν μπόρεσαν να απορροφήσουν τη νέα τεχνολογία, χωρίς να εξαρτώνται από τις ξένες με αποτέλεσμα οι μικρές τοπικές επιχειρήσεις να παραγκωνιστούν αφού δεν ήταν ικανές να συμβαδίσουν με τις πολυεθνικές και τις μεγάλες τοπικές επιχειρήσεις. Η ανωτέρω αδυναμία απορρόφησης τεχνολογίας στην καλύτερη περίπτωση μπορεί να οδηγήσει σε βραχυχρόνια οφέλη (Μπιτζένης, 2014).

Ο Μπιτζένης (2014) υποστηρίζει πως δημιουργούνται αξιοσημείωτες αρνητικές επιδράσεις όταν οι πολυεθνικές εταιρείες επιτυγχάνουν να αποκτήσουν μεγάλη οικονομική δύναμη στην επικράτεια την χώρας υποδοχής, με την δημιουργία μονοπωλίων και την δυνατότητα άσκησης επιρροής στην εγχώρια κυβέρνηση.

Βάσει των ανωτέρω, θεωρείται δικαιολογημένα ζωτικής σημασίας η προσέλκυση ΑΞΕ σε κλάδους και βιομηχανίες όπου η εγχώρια οικονομία είναι ήδη ανταγωνιστική έτσι ώστε να μην αποδυναμώνονται οι τοπικές επιχειρήσεις, αποφεύγοντας την εξάρτηση της οικονομικής ανάπτυξης από τις πολυεθνικές εταιρείες.

1.5 Η «εκλεκτική» θεωρία του Dunning για την ερμηνεία των ΑΞΕ

Ο John Dunning (1970) διατύπωσε το ευρέως γνωστό «εκλεκτικό» υπόδειγμα (The eclectic paradigm) ή υπόδειγμα OLI, για την ερμηνεία του φαινομένου της διεθνούς παραγωγής. Βάσει του OLI υποδείγματος, τρεις είναι οι κατηγορίες προσδιοριστικών παραγόντων των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (Μπιτζένης,2009):

1. Πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας- πλεονεκτήματα τύπου O (ownership specific advantages)

Πρόκειται για ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που διαθέτει μια επιχείρηση όπως για παράδειγμα συγκεκριμένη τεχνολογία και τεχνογνωσία, δεξιότητες management και marketing, διαφοροποίηση προϊόντος, Έρευνα και Ανάπτυξη (E&A) ή οτιδήποτε προσδίδει στην εταιρεία κάποιο βαθμό μονοπωλιακής δύναμης, που της επιτρέπει να είναι σε θέση να ανταγωνιστεί επιτυχώς τους ανταγωνιστές της (Μπιτζένης, 2009).

2. Πλεονεκτήματα τοποθεσίας- πλεονεκτήματα τύπου L (location specific advantages)

Σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν πλεονεκτήματα αποκλειστικά της υποψήφιας χώρας υποδοχής των ΑΞΕ. Πρόκειται, για χαρακτηριστικά των χωρών υποδοχής όπως το μέγεθος της αγοράς, το κόστος μεταφοράς και τα εμπόδια στο εμπόριο, το κόστος εργασίας, οι κυβερνητικές πολιτικές προσέλκυσης ξένων επενδύσεων, οι υποδομές και οι παραγωγικοί συντελεστές, οι πολιτιστικοί, ιστορικοί κ.α. δεσμοί μεταξύ των χωρών (Μπιτζένης, 2009).

3. Πλεονεκτήματα εσωτερίκευσης- πλεονεκτήματα τύπου I (internalization advantages)

Η κατηγορία αυτή αναφέρεται σε πλεονεκτήματα που μπορεί να αποκομίσει μια εταιρεία αν αξιοποιήσει ενδοεταιρικά τα ιδιοκτησιακά της πλεονεκτήματα. Πρόκειται για πλεονεκτήματα που πηγάζουν από τη σχέση μητρικής και θυγατρικής εταιρείας και το κόστος των συναλλαγών (Μπιτζένης, 2009).

Βάσει του υποδείγματος OLI, ο Κυρκιλής (2010) εξηγεί πως η πραγματοποίηση ΑΞΕ προκύπτει διαδοχικά:

α) Η πολυεθνική πρέπει να κατέχει κάποια ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις που ήδη λειτουργούν στην αγορά ή/ και με άλλες υποψήφιες πολυεθνικές επιχειρήσεις που φιλοδοξούν να εισέλθουν στην αγορά.

β) Κατόπιν, η πολυεθνική καλείται να επιλέξει ανάμεσα στις αγοραίες μεθόδους (licensing, franchising) και στην οργάνωση εσωτερικών αγορών. Η επιλογή γίνεται βάσει των πλεονεκτημάτων τύπου I, και οδηγείται στην επιλογή της ενδο- επιχειρησιακής ολοκλήρωσης.

γ) Η τελευταία επιλογή είναι ανάμεσα στις ΑΞΕ και στο διεθνές εμπόριο, με κριτήριο επιλογής τα πλεονεκτήματα τύπου L.

Αν υπάρχει μόνο το πλεονέκτημα ιδιοκτησίας (τύπου O), η επιχείρηση θα επιλέξει το licensing ως μορφή διεθνοποίησης. Αν συντρέχουν ταυτόχρονα πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας (τύπου O) και εσωτερίκευσης (τύπου I), η επιχείρηση είναι προτιμότερο να παράγει στην εγχώρια οικονομία και να εξάγει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες της στη διεθνή αγορά. Τέλος, αν υπάρχουν και τα τρία πλεονεκτήματα, είναι προς το συμφέρον της επιχείρησης να προχωρήσει σε ΑΞΕ.

Η «εκλεκτική» θεωρία του Dunning προσπάθησε να εξηγήσει το εύρος των δραστηριοτήτων των πολυεθνικών επιχειρήσεων και υποστηρίζει ότι η σημαντικότητα των πλεονεκτημάτων διαφέρει μεταξύ των επιχειρήσεων, των κλάδων και των περιοχών που δραστηριοποιούνται.

1.6 Το μοντέλο διεθνοποίησης της Ουψάλα

Οι Wiedersheim- Paul (1975) και Johanson and Vahlne (1977) ανέπτυξαν το λεγόμενο μοντέλο διεθνοποίησης της Ουψάλα (The Uppsala Internationalization model), το οποίο υποστηρίζει πως η διεθνοποίηση μιας επιχείρησης πραγματοποιείται σταδιακά, με βάση τις γνώσεις και τις εμπειρίες που αποκτά σε μια νέα αγορά. Πρόκειται για ένα συμπεριφορικό μοντέλο, μια δυναμική θεωρία, που εξετάζει τη συμπεριφορά μιας επιχείρησης κατά τη διάρκεια της διεθνοποίησης της.

Σύμφωνα με το μοντέλο αυτό, μια επιχείρηση πριν προχωρήσει σε επέκταση των δραστηριοτήτων της σε κάποια άλλη αγορά, αποκτά εμπειρία από την εγχώρια οικονομία. Στη συνέχεια, επεκτείνεται σε χώρες με γεωγραφική ή/ και πολιτιστική εγγύτητα, και μετά σε γεωγραφικά ή/ και πολιτιστικά απομακρυσμένες περιοχές.

Διακρίνει τέσσερα διαδοχικά βήματα για την είσοδο μιας επιχείρησης στη διεθνή αγορά:

- 1) Σποραδική εξαγωγική δραστηριότητα
- 2) Μόνιμη εξαγωγική δραστηριότητα μέσω αντιπροσώπου
- 3) Εξαγωγές μέσω θυγατρικής σε ξένη χώρα
- 4) Παραγωγή στην ξένη χώρα.

Τα βήματα αυτά δεν μπορούν να ιδωθούν ανεξάρτητα από την κατάσταση της επιχείρησης, την χώρα προέλευσης και την χώρα προορισμό, την γνώση που έχει αποκτηθεί. Με αυτόν τον τρόπο, υποστηρίζει την αλληλεξάρτηση που υπάρχει ανάμεσα στη γνώση για μια αγορά και την απόφαση για οικονομική δέσμευση στην εν λόγω αγορά.

Παρ' όλο που θεωρείται πως έχει συμβάλει στην κατανόηση της διαδικασίας διεθνοποίησης των εταιρειών, φαίνεται να αδυνατεί να εξηγήσει την συνολική διαδικασία διεθνοποίησης.

1.7 Οι επιπτώσεις των ΑΞΕ στην χώρα υποδοχής

Οι Ξ.Α.Ε. ασκούν σημαντική επιρροή πάνω στην αποδέκτρια χώρα που μπορεί να είναι άμεση ή έμμεση, θετική ή αρνητική. Ανάλογα με το πώς αντιμετωπίζονται από την εκάστοτε τοπική κυβέρνηση και οικονομικό κλάδο, καθώς επίσης και από τα διακριτικά χαρακτηριστικά μιας πολυεθνικής.

Άμεσα οφέλη/ζημιές της χώρα υποδοχής:

Η αποδέκτρια χώρα κερδίζει μέρος του εισοδήματος των κερδών της επιχείρησης ανάλογα με το φορολογικό συντελεστή. Αφ' ενός αντιμετωπίζει χαμηλότερες τιμές προϊόντων λόγω του αυξανόμενου ανταγωνισμού. Αφ' ετέρου, πολλά από τα προϊόντα που παρήχθησαν στο παρελθόν από κρατικές εταιρίες και επιδοτούνταν από το κράτος θα κοστίζουν περισσότερο εφόσον επιδιώκεται πλέον το κέρδος από την ξένη επιχείρηση. Ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις θεωρεί πως παρουσιάζονται όταν οι πολυεθνικές εταιρείες καταφέρνουν να αποκτήσουν μεγάλη οικονομική δύναμη, με την δημιουργία μονοπωλίων στην χώρα υποδοχής και την δυνατότητα άσκησης σημαντικής επιρροής στην εγχώρια κυβέρνηση.

Κρίνεται επομένως ουσιώδους σημασίας, οι κυβερνήσεις να προσπαθούν να προσελκύσουν ξένες επενδύσεις σε κλάδους και βιομηχανίες όπου η εγχώρια οικονομία είναι ήδη ανταγωνιστική προκειμένου να μην αποδυναμωθούν οι τοπικές επιχειρήσεις, και παράλληλα να αποφύγουν την εξάρτηση της οικονομικής ανάπτυξης από τις εταιρείες ξένων συμφερόντων.

Οι Ξ.Α.Ε. παρέχουν τη δυνατότητα κάλυψης του ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών ή του δημοσίου-διεθνούς χρέους. Επίσης επιδρούν στο συνολικό ακαθάριστο προϊόν δεδομένου ότι είτε η παραγωγή είτε το ποσοστό παραγωγικότητας ενδέχεται να αυξηθούν. Όμως οι πολυεθνικές πιθανόν να έχουν αρνητική επίδραση στο εμπορικό ισοζύγιο εάν και εφόσον οι εισροές τους ξεπερνούν τις εκροές τους. Το αντίθετο έχει θετικό αντίκτυπο στο ισοζύγιο (Μπιτζένης, 2014).

Η επίδραση στην απασχόληση μπορεί να είναι είτε θετική είτε αρνητική ανάλογα με την περίπτωση-στόχους των πολυεθνικών μία Ξ.Α.Ε. μπορεί να έχει είτε θετικό είτε αρνητικό

αντίκτυπο στο ποσοστό απασχόλησης (Μπιτζένης,2014): Παρόλο που παρέχουν νέες θέσεις εργασίας, αν επενδύουν σε επιχειρήσεις κεφαλαιουχικού εξοπλισμού μειώνουν το ποσοστό απασχόλησης. Αν στοχεύουν στην εκμετάλλευση του χαμηλού κόστους εργασίας αυξάνουν το ποσοστό απασχόλησης. Τέλος, τα αποτελέσματα βραχυχρόνια μπορεί να διαφέρουν από τα μακροχρόνια, όπως στην περίπτωση του ποσοστού ανεργίας, λόγω των διαφορετικών σταδίων στα οποία υπεισέρχεται η επιχείρηση κατά την διάρκεια εξέλιξής της προς την ωριμότητα. Έτσι, αρχικά το ποσοστό ανεργίας αυξάνεται εξαιτίας των ανταγωνιστικών συνθηκών αλλά μειώνεται μακροχρόνια με την επέκταση της παραγωγής.

Έμμεσα οφέλη/ζημιές της χώρας υποδοχής:

Η μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας από τις ξένες επιχειρήσεις οδηγούν σε αύξηση της αποδοτικότητας και στην οικονομική ανάπτυξη των εγχώριων επιχειρήσεων στη χώρα υποδοχής (Alexiou,Tsaliki, 2007). Διαδραματίζουν δηλαδή, ένα καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της εγχώριας οικονομίας, σε περίπτωση που αξιοποιείται ικανοποιητικά αυτή η τεχνολογία από τις τοπικές εταιρίες, καθότι πολλά υποδείγματα βασίζονται σε χαρακτηριστικά διαφορετικά της χώρας υποδοχής με αντίστροφα αποτελέσματα για την εγχώρια οικονομία (π.χ. 'κανόνες' ή τεχνικές που εφαρμόζονται πάνω σε ανεπτυγμένες χώρες, εντάσεως κεφαλαίου, δυνατές και άθραυστες οικονομίες χαρακτηριστικών δηλαδή διαφορετικών των χωρών των Βαλκανίων).

Η οργάνωση των πολυεθνικών είναι τόσο αποτελεσματική που παρέχουν κατάρτιση υψηλού επιπέδου στο διοικητικό προσωπικό και τη διεύθυνση. Με αυτό τον τρόπο η αποδοτικότητα των εγχώριων εταιριών διευρύνεται και τα διαρθρωτικά στοιχεία της οικονομίας βελτιώνονται.

Ο έντονος ανταγωνισμός που εισάγεται με την εγκαθίδρυση ξένων επιχειρήσεων γίνεται κίνητρο για εφαρμογή αποδοτικότερων μεθόδων. Αυξάνει την ποιότητα των αγαθών και υπηρεσιών, βελτιώνει το χρόνο παράδοσης, έλεγχο αποθεμάτων και δικτύων ανεφοδιασμού. Η αποδέκτρια χώρα ωφελείται από τις εξωτερικές οικονομίες, ωστόσο οι τοπικές εταιρίες ίσως αποδειχτούν αδύναμες στον ανταγωνισμό με την πολυεθνική. Σε αυτή την περίπτωση η κυβέρνηση της χώρας υποδοχής μπορεί να εμποδίσει τις ΑΞΕ μέσω εξαγορών προκειμένου να ενθαρρυνθούν οι επενδύσεις Greenfield, δηλαδή οι εκ του μηδενός (Μπιτζένης,2003).

Οι πολυεθνικές συμβάλουν στην ανάπτυξη των υπηρεσιών δεδομένου ότι οι δραστηριότητές τους απαιτούν την ύπαρξη τραπεζών, ασφαλιστικών επιχειρήσεων, οικονομικών συμβούλων ή μεσαζόντων (Μπιτζένης,2003).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2.1 Οι ΑΞΕ στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τον Κυρκιλή, το ύψος των εισερχόμενων ΑΞΕ στην Ελλάδα κατά την δεκαετία του 1950 ήταν εξαιρετικά χαμηλό και η συνεισφορά στην εκβιομηχάνιση της χώρας χαρακτηρίζεται ως μηδαμινή (Κυρκιλής, 2010). Η θέσπιση του Νόμου 2687/1953 θεωρείται ως η έναρξη προσέλκυσης και προστασίας του ξένου κεφαλαίου στην Ελλάδα (Κοτταρίδη, 2014). Ο ανωτέρω Νόμος εισήγαγε κίνητρα στο ελληνικό επιχειρηματικό περιβάλλον προβλέποντας απαλλαγή από φόρους και δασμούς για την εισαγωγή κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, ανταλλακτικών, πρώτων και βοηθητικών υλών, για δέκα έτη από την πραγματοποίηση της επένδυσης, το δικαίωμα απασχόλησης ξένου προσωπικού σε διοικητικές αλλά και τεχνικές θέσεις, τον επαναπατρισμό των κερδών αλλά και μέρους του αρχικού κεφαλαίου, την επανεπένδυση των κερδών που δεν έχουν επαναπατριστεί, την επίλυση οποιασδήποτε διαφοράς ανάμεσα στο ελληνικό κράτος και στον ξένο επενδυτή από ξένη διαιτησία, όπως και την παραχώρηση κάποιων διευκολύνσεων σε επενδύσεις ανάλογα με την συμμετοχή τους στην υποκατάσταση των εισαγωγών, την απασχόληση κ.α. όπως για παράδειγμα την απαγόρευση εγκατάστασης νέων παραγωγικών μονάδων από ανταγωνιστικές επιχειρήσεις ή τη χρέωση του ηλεκτρικού ρεύματος σε τιμές κατώτερες της μέσης τιμής του βιομηχανικού ρεύματος (Νόμος 2687/1953).

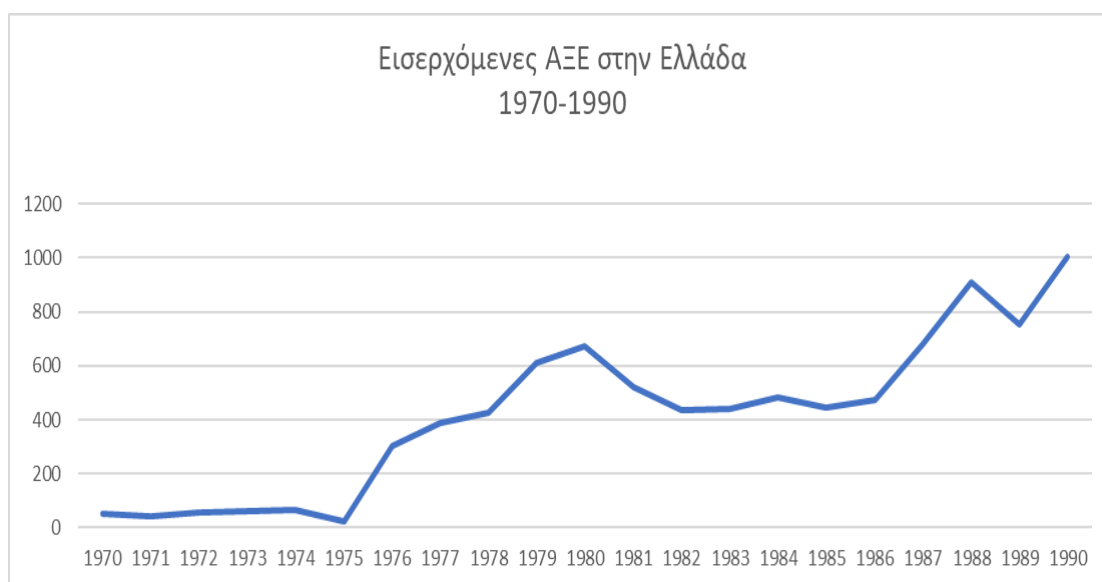
Η επανεκκίνηση της ελληνικής οικονομίας κατά την δεκαετία του 1950, βασίστηκε στην υποκατάσταση των εισαγωγών και την προστασία της εγχώριας παραγωγής και της εγχώριας βιομηχανίας (Κοτταρίδη, Γακούλας, 2013). Κατά συνέπεια, ΑΞΕ που κατευθύνονταν σε τομείς όπου ήδη δραστηριοποιούνταν εγχώριες οικονομικές μονάδες απορρίπτονταν, ενώ γίνονταν αποδεκτές μόνο εκείνες που είχαν καθαρά εξαγωγικό χαρακτήρα ή αφορούσαν τομείς στους οποίους δεν υπήρχαν εγχώριες επιχειρήσεις.

Την ίδια περίοδο η αμερικανική επιχειρηματικότητα είχε εξαπλωθεί στην Ευρώπη, ωστόσο η περίπτωση της Ελλάδας δεν ήταν ελκυστική καθώς το μικρό μέγεθος της ελληνικής αγοράς και το χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, με συνέπεια η συνολική εισροή ΑΞΕ στην Ελλάδα να κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα και κατευθυνόταν κατά κύριο λόγο στον κλάδο της μεταποίησης και στη βαριά βιομηχανία, όπου δεν δραστηριοποιούνταν ελληνικές επιχειρήσεις (Κυρκιλής, 2010).

Σύμφωνα με τον Κυρκιλή (2010), το 75% των ΑΞΕ που κατευθύνθηκε στον κλάδο της μεταποίησης διοχετεύθηκε στους τομείς των βασικών μετάλλων, του πετρελαίου, των μεταφορικών μέσων, των χημικών και των πλαστικών-ελαστικών, το 15% αφορούσε τους τομείς της κλωστοϋφαντουργίας, του καπνού και του χαρτιού. Οι ΑΞΕ κατευθύνθηκαν δηλαδή σε κλάδους που δεν υπήρχε εγχώρια δραστηριοποίηση ή η δραστηριοποίηση αφορούσε στην παραγωγή καταναλωτικών προϊόντων με στόχο την κάλυψη της εγχώριας ζήτησης.

Σύμφωνα με τους Κοτταρίδη και Γακούλα (2013) από τις αρχές της δεκαετίας του 1960, οι εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα σημείωναν σημαντική αύξηση λόγω της αλλαγής στάσης των ελληνικών κυβερνήσεων ως προς την εισαγωγή ξένων κεφαλαίων στη χώρα. Οι Νόμοι 4171/1961, 4231/1962, 4256/1962 προωθούσαν μια σειρά από κίνητρα στους ξένους επενδυτές, όπως την έμμεση επιδότηση, τις φοροαπαλλαγές, την απαλλαγή από τους δασμούς

κατά την εισαγωγή μηχανολογικού εξοπλισμού και ενδιάμεσων προϊόντων. Την ίδια περίοδο η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) το 1961, ένταξη η οποία ανεστάλη από την Δικτατορία, είχε θετικό αντίκτυπο για τις εισροές ΑΞΕ, καθώς προέβλεπε την σταδιακή κατάργηση των εμποδίων στις συναλλαγές της χώρας και την κατάργηση των εμποδίων σχετικά με τα ελληνικά μεταποιητικά προϊόντα (Κοτταρίδη, Γιακούλα, 2013).



Πίνακας 1 Εισερχόμενες ΑΞΕ στην Ελλάδα 1970-1990

Κατά τη διάρκεια του 1980, λόγω της σταδιακής απελευθέρωσης στην κίνηση κεφαλαίων έλαβαν χώρα αξιοσημείωτες αναθεωρήσεις του θεσμικού πλαισίου που αφορούσε τις ΑΞΕ. Εντούτοις, η ανωτέρω χαλάρωση δεν απέδωσε τα αναμενόμενα δηλαδή να αυξηθούν οι εισροές ΑΞΕ προς την Ελλάδα καθώς εκείνη τη χρονική περίοδο οι διεθνείς ροές αυξάνονταν λόγω της παγκοσμιοποίησης και της εμφάνισης νέων αγορών από τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Ασίας, οι οποίες προσπαθούσαν να αποκτήσουν μια θέση στην διεθνή κατανομή παραγωγής (Κοτταρίδη, Γιακούλα, 2014). Τέλος, χαρακτηριστικό αυτής της περιόδου είναι η αύξηση της συμμετοχής των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) ως χώρες προέλευσης των ΑΞΕ, με ταυτόχρονη μείωση της συμμετοχής των χωρών των ΗΠΑ.

Το διάστημα 1980- 1988 η μέση ετήσια εισροή ΑΞΕ στην Ελλάδα ήταν ίση με 562,22 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ (USD). Την περίοδο 1989- 1992 οι εισροές ακολουθούν ανοδική πορεία, με την μέση ετήσια εισροή να ανέρχεται σε 1009 εκατομμύρια USD. Τα επόμενα δύο χρόνια (1993 και 1994) παρατηρείται πτώση των εισροών (977 και 981 εκατομμύρια USD αντίστοιχα), την οποία διαδέχτηκε και πάλι η άνοδος για τις επόμενες δύο χρονιές (1053 και 1058 εκατομμύρια USD αντίστοιχα για το 1995 και 1996). Η τριετία που ακολούθησε (1997-1999) χαρακτηρίζεται από αστάθεια ενώ η κατάσταση φαίνεται να αλλάζει από το 1999 και μετά, όπου η Ελλάδα εισέρχεται σε μία εποχή μεγάλης αύξησης των ροών ΑΞΕ. Αυτό οφείλεται, σύμφωνα με τους Κοτταρίδη και Γιακούλα (2013), στην ένταξη της χώρας στη ζώνη του ευρώ

και κατ' επέκταση στην απελευθέρωση των κεφαλαιακών ροών λόγω της εξάλειψης της αβεβαιότητας σχετικά με την διακύμανση της συναλλαγματική ισοτιμίας.

Σε σύγκριση ωστόσο με την συνολική εισροή ΑΞΕ στην ΕΕ, η Ελλάδα παρουσιάζει μειωμένη ελκυστικότητα σε σχετικούς όρους καθώς το μερίδιο των εισροών ΑΞΕ στην Ελλάδα ως ποσοστό των συνολικών εισροών στην ΕΕ είναι πολύ χαμηλό, και κυμαίνεται, σύμφωνα με τον Κυρκιλή (2010), από 0,96% το 1990 μέχρι 0,18% το 2000, με κάποια ελαφριά αύξηση άνω του 1% για τα έτη 1991- 1994. Ο Κυρκιλής (2010), σε ότι αφορά τις περιφερειακές χώρες της ΕΕ αναφέρει ότι παρουσιάζουν σημαντικά υψηλότερο μερίδιο άνω του 20%, αγγίζοντας το 35,34% το 1994, για να μειώσουν αργότερα στο 16,90% το 1996, να ανακάμψουν για το διάστημα 1997-1999, και να μειώσουν πάλι στο 16,80% για το 2000.



Πίνακας 2 Εισερχόμενες ΑΞΕ στην Ελλάδα 1990-2000

Βασιζόμενοι στο Κυρκιλή (2010), εύκολα καταλήγουμε στην διαπίστωση ότι η Ελλάδα δεν κατάφερε να ανταγωνιστεί τα λοιπά κράτη μέλη της ευρωπαϊκής οικονομικής ολοκλήρωσης ως προς την προσέλκυση ΑΞΕ παρά τη γεωστρατηγική θέση.

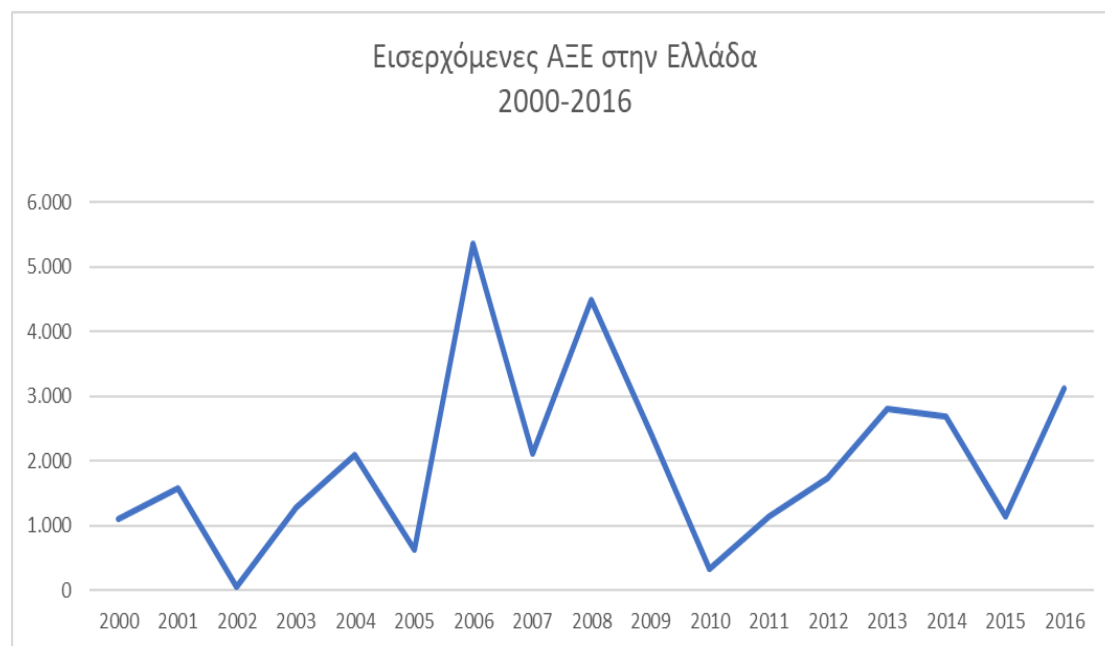
2.2 Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα μετά το 2000

Η είσοδος της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) και η ένταξη στο ενιαίο νομισματικό σύστημα το 2001, η ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, θεωρήθηκαν ως εφελύξεις προσέλκυσης ΑΞΕ. Την περίοδο 2001-2006, οι ετήσιες ροές ΑΞΕ στην Ελλάδα σημείωσαν ανοδική πορεία φτάνοντας τα 5.354,8 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ (USD) το 2006. Κατά την περίοδο αυτή, η κατανομή εισροών ΑΞΕ διαφοροποιείται και καταγράφεται στροφή από τον πρωτογενή τομέα (μεταποίηση), στον τριτογενή τομέα όπως στις οικονομικές υπηρεσίες, στο εμπόριο και στις επικοινωνίες.

Παρά την εντυπωσιακή άνοδο των εισερχομένων ΑΞΕ, η Ελλάδα όπως και οι υπόλοιπες χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου και η Ιρλανδία, δεν φαίνεται να έχει βελτιώσει τη σχετική της θέση συγκριτικά με τις χώρες της ΕΕ (Κυρκιλής, 2010). Το ανωτέρω φαινόμενο πιθανότατα οφείλεται

στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, οι οποίες ανταγωνίζονται τις χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου, προσελκύοντας αυξανόμενες ΑΞΕ λόγω της χαμηλού κόστους και υψηλής παραγωγικότητας εργασία (Κυρκιλής, 2010).

Από το 2007 ως το 2013, το επίπεδο ετήσιων εισροών ΑΞΕ στην Ελλάδα παρουσίασε έντονες διακυμάνσεις, αρχικά το 2007 οι εισροές έφτασαν μετά βίας τα 2.100 εκατομμύρια USD , το 2008 ανέκαμψαν στα 4.500 USD, το 2009 σημειώθηκε μείωση στα 2.300 USD και το 2010 σημειώθηκε καθίζηση στα 330 USD. Την 3ετία 2011-2013, οι εισροές ΑΞΕ ανέκαμψαν σταδιακά, φτάνοντας τα 2.566,5 εκατομμύρια USD το 2013.



Πίνακας 3 Εισερχόμενες ΑΞΕ στην Ελλάδα 2000-2016

Σύμφωνα με την Κοτταρίδη (2014), η Γαλλία, η Ολλανδία και το Λουξεμβούργο απέσυραν το επενδυμένο κεφάλαιο ενώ η Γερμανία, Αυστρία και το Βέλγιο αύξησαν το επενδυμένο κεφάλαιο. Σε ότι αφορά την κατανομή της οικονομικής δραστηριότητας κατά την περίοδο 2007-2013 καταγράφεται αποεπένδυση στον χρηματοπιστωτικό και ασφαλιστικό κλάδο, στον κλάδο των τροφίμων και ποτών, και στον κλάδο ηλεκτρονικών υπολογιστών και οπτικών προϊόντων. Αντιθέτως, οι κλάδοι που παρουσίασαν σημαντική αύξηση είναι ο κλάδος της γεωργίας και των ορυχείων, της ηλεκτρικής ενέργειας, αερίου και νερού, η διαχείριση ακίνητης περιουσίας, και ο κλάδος της ψυχαγωγίας, οι πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες (Κοτταρίδη, 2014).

2.3 Ο Δείκτης προσέλκυσης ΑΞΕ

Η UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development) στην ετήσια έκθεση World Investment Report παρουσιάζει μια σειρά από δείκτες μεταξύ των οποίων και τον δείκτη προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (Κοτταρίδη και Γιακούλας, 2013). Ο δείκτης αυτός εκφράζει τη σχετική επιτυχία των χωρών στην προσέλκυση ΑΞΕ και προκύπτει από το λόγο του

μεριδίου των εισροών ΑΞΕ της χώρας στις παγκόσμιες εισροές ως προς το λόγο του μεριδίου του ΑΕΠ της χώρας στο παγκόσμιο ΑΕΠ.

$$Pit = \frac{\frac{AΞE\ it}{AΞE\ wt}}{(\frac{AΕΠ\ it}{wt}) / (AΕΠ\ wt)}$$

Όπου:

Pit: Δείκτης προσέλκυσης ΑΞΕ της χώρας i για τη χρονική περίοδο t

AΞE it: Η εισροή ΑΞΕ στη χώρα i για τη χρονική περίοδο t

AΞE wt: Η εισροή ΑΞΕ παγκόσμια για τη χρονική περίοδο t

AΕΠ it: Το ΑΕΠ της χώρας i για τη χρονική περίοδο t

AΕΠ wt: Το παγκόσμιο ΑΕΠ για τη χρονική περίοδο t

Όταν ο δείκτης παίρνει τιμές μεγαλύτερες της μονάδας, τότε το μερίδιο ΑΞΕ που εισέρχεται στην χώρα είναι μεγαλύτερο από το μερίδιο του ΑΕΠ της στην παγκόσμια οικονομία.

Ο πίνακας που ακολουθεί, παρουσιάζει τις τιμές του δείκτη προσέλκυσης ΑΞΕ για την Ελλάδα την περίοδο 1970- 2013. Οι τιμές υπολογίστηκαν χρησιμοποιώντας στοιχεία για την εισροή ΑΞΕ και το ΑΕΠ για την Ελλάδα και το σύνολο του κόσμου από τη βάση δεδομένων της UNCTAD (Ζερβανταρίδου,2015).



Πίνακας 4 Δείκτης Προσέλκυσης ΑΞΕ της Ελλάδας, 1970 -2012

Στις αρχές της δεκαετίας του 1970, ο δείκτης ήταν σταθερά κάτω από τη μονάδα, με το 1975 να αποτελεί το χειρότερο έτος. Το 1976, ο δείκτης έφτασε το υψηλότερο σημείο, καθιστώντας την Ελλάδα ως έναν ελκυστικό προορισμό. Αυτό, σύμφωνα με τους Κοτταρίδη και Γιακούλα (2013), οφείλεται στην εκτίναξη των εισροών από 63 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ (USD) το 1975 σε 305 εκατομμύρια USD το επόμενο έτος. Μέχρι το 1980, παρατηρείται συνεχής αύξηση των εισροών ΑΞΕ, ωστόσο σε παγκόσμιο επίπεδο τόσο οι εισροές ΑΞΕ, όσο και το ΑΕΠ αυξάνονται με γρηγορότερο ρυθμό, προκαλώντας έτσι μείωση στο μερίδιο που κατέχει η Ελλάδα. Τα επόμενα

δύο χρόνια που ακολουθούν μέχρι το 1982 σημειώνεται πτώση των εισροών η οποία οδηγεί σε περαιτέρω μείωση του δείκτη. Στη συνέχεια και μέχρι το 1985 παρατηρείται προσωρινή ανάκαμψη και έπειτα συνεχής επιδείνωση. Από το 1985 η Ελλάδα δείχνει να χάνει την ελκυστικότητα της και κατά συνέπεια να μειώνεται το μερίδιό της στη διεθνή παραγωγή. Για το χρονικό διάστημα 1984-1989, οι εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα αυξανόταν κατά 55%, ενώ την ίδια στιγμή σε παγκόσμιο επίπεδο παρατηρείται αύξηση που ανέρχεται σε ποσοστό 248%. Από το 1993 και μετά, ο δείκτης κινείται σε επίπεδα κάτω της μονάδας, αγγίζοντας το μηδέν το 1998, το 2002 και το 2010, παρουσιάζοντας συνεχείς διακυμάνσεις τη δεκαετία του 2000, οι οποίες μπορούν να αποδοθούν στην αυξομείωση που εμφάνιζαν οι εισροές ΑΞΕ προς την Ελλάδα.

2.4 Λόγοι που δυσχεραίνουν την προσέλκυση ΑΞΕ

Ο Σταμπόγλης (2008) αναφέρει πως οι επενδυτές διαθέτουν αυξημένη ευαισθησία ως προς το που πρόκειται να επενδύσουν τα κεφάλαιά τους, την προσπάθεια και το χρόνο τους, τη γνώση και την τεχνολογία που διαθέτουν. Έτσι, πριν προχωρήσουν στην ανάληψη ενός επενδυτικού σχεδίου σε μια ξένη οικονομία, μελετούν τα δεδομένα που διαμορφώνουν το προφίλ και την επιχειρηματική πραγματικότητα της υποψήφιας χώρας υποδοχής, όπως και τα κίνητρα και τα εμπόδια που καθορίζουν την συμμετοχή τόσο των ξένων όσο και των ντόπιων επιχειρηματιών, στο επιχειρηματικό και επενδυτικό περιβάλλον.

Η διεθνής εμπειρία έχει δείξει ότι τα επενδυτικά κίνητρα που παρέχονται από μια χώρα διαδραματίζουν περιορισμένο ρόλο στην απόφαση των επιχειρήσεων για την επιλογή της χώρας υποδοχής. Αντίθετα, τα γενικά χαρακτηριστικά του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και οι μακροοικονομικές συνθήκες της χώρας αποτελούν κυρίαρχους παράγοντες για την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων. Παράλληλα, παράγοντες όπως η δημοσιονομική κατάσταση της χώρας, οι παρεχόμενες υποδομές, η διαθεσιμότητα των πόρων και το κόστος παραγωγής διαμορφώνουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο γίνονται οι επιλογές για τις επενδύσεις.

Έχει πολυσυζητηθεί και προωθηθεί το σλόγκαν ότι η Ελλάδα βρίσκεται σε εξαιρετικό γεωστρατηγικό σημείο, σημείο από το οποίο ξεκινά ή τελειώνει η ΕΕ, σημείο που ενώνει τρεις ηπείρους, σημείο που αποτελεί σταθμό για τα επιβατικά και εμπορικά πλοία όχι μόνο των γραμμών της Μεσογείου αλλά και του Βοσπόρου, σημείο με πλούσιο ορυκτό πλούτο, εν κατακλείδι σημείο που πολλές οικονομίες θα ζήλευαν. Ωστόσο, αυτή η προικισμένη χώρα, η Ελλάδα, δεν έχει ικανοποιητική συμμετοχή στον παγκόσμιο καταμερισμό επενδύσεων. Σχήμα οξύμωρο το οποίο οδηγεί στην ανάγκη αναζήτησης των παραγόντων που επηρεάζουν την προσέλκυση ΑΞΕ.

Οι ανασταλτικοί παράγοντες των ΑΞΕ κυρίως ανήκουν στον οικονομικό και επιχειρηματικό τομέα, με αντικίνητρα, διαχρονικά αλλά και νέα που αναδύθηκαν ελέω κρίσης, που δυσχεραίνουν την εισροή ΑΞΕ. Τα διαχρονικά αντικίνητρα θεωρούνται βαρύνουσας σημασίας καθώς αποτελούν μέρος της ελληνικής οικονομικής πραγματικότητας, λόγω της μακροχρόνιας αδυναμίας αντιμετώπισης τους.

α) Το φορολογικό καθεστώς.

Το ελληνικό φορολογικό σύστημα και η νομοθεσία αποτελούν ένα από τα ισχυρότερα αντικίνητρα εισροής ΑΞΕ, καθώς οι χρόνιες και συστημικές παθογένειες δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν. Ο πληθωρισμός νόμων, εγκυκλίων επί των νόμων, οι συχνές και αιφνιδιαστικές αλλαγές, όχι μόνο στη διαδικασία αλλά και στην ουσία των φορολογικών ρυθμίσεων και οι έκτακτες εισφορές αλλοιώνουν και συχνά ακυρώνουν τον οικονομικό

προγραμματισμό των πολυεθνικών επιχειρήσεων που πρόκειται να επενδύσουν κεφάλαια στην Ελλάδα. Επιπλέον, η φορολόγηση είναι υψηλή συγκριτικά με γειτονικές χώρες της Ελλάδας και συνεπώς αποθαρρυντική. Συνεπώς, η φορολογική πολιτική που ακολουθείται αποθαρρύνει την εισροή νέων ΑΞΕ, δημιουργεί κλίμα επιχειρηματικής αβεβαιότητας στις ήδη δραστηριοποιούμενες πολυεθνικές με αποτέλεσμα συχνά να περιορίζονται τα επενδυμένα κεφάλαια.

β) Το εμπόδιο της γραφειοκρατικής αναποτελεσματικότητας.

Το δεύτερο αντικίνητρο που μαστίζει την Δημόσια Διοίκηση και την προσέλκυση ΑΞΕ, είναι η γραφειοκρατική αναποτελεσματικότητα και όχι η κατά πολλούς έννοια της απλής γραφειοκρατίας. Η απλή γραφειοκρατία μέχρι ένα σημείο μπορεί να θεωρηθεί και ως δικλείδα ασφαλείας όχι μόνο για το διοικητικό όργανο αλλά και για την οικονομία της χώρας μας καθώς μπορεί να διασφαλιστεί η ορθή δραστηριοποίηση. Η αναποτελεσματική γραφειοκρατία βασίζεται στην προσκόμιση μεγάλου όγκου δικαιολογητικών και την χρονοβόρα εξέταση των επενδυτικών σχεδίων, που δυσκολεύουν την διεκπεραίωση υποθέσεων όπως η έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας, η κατοχύρωση ενός νέου προϊόντος, η μεταφορά ενός τίτλου ιδιοκτησίας ή το κλείσιμο μιας οικονομικής μονάδας. Το επιχειρηματικό περιβάλλον στην Ελλάδα διαχρονικά έρχεται αντιμέτωπο με την γραφειοκρατική αναποτελεσματικότητα, η οποία ανασταλτικό παράγοντα προσέλκυσης και υλοποίησης ξένων επενδύσεων.

γ) Το αντικίνητρο της διαφθοράς.

Η οργάνωση Διεθνής Διαφάνεια (Transparency International) εκδίδει ετησίως τον δείκτη διαφάνειας (Corruption Perceptions Index, CPI, ή δείκτης αντίληψης για τη διαφθορά). Με τον δείκτη CPI, 176 χώρες κατατάσσονται με κλίμακα 0-100 (υψηλή-καθόλου διαφθορά) προκειμένου να σκιαγραφηθεί η διαφθορά μεταξύ των πολιτικών και των κρατικών αξιωματούχων. Για το 2014, η Ελλάδα με 43 βαθμούς κατέλαβε την 69η θέση παγκοσμίως, μαζί με την Ιταλία, την Βουλγαρία και την Ρουμανία, ενώ σε επίπεδο ΕΕ βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις.

δ) Το αντικίνητρο της έλλειψης υποδομών και της μικρής τεχνολογικής ανάπτυξης.

Η ανεπαρκής τεχνολογική ανάπτυξη και η έλλειψη ικανοποιητικών υποδομών αποτελούν μειονεκτήματα ανυπέρβλητα για την εισροή ΑΞΕ στην Ελλάδα. Μόνο, εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, σημειώθηκε βελτίωση των υποδομών οδηγώντας την χώρα και την αγορά αυτής σε εν μέρει εκσυγχρονισμό, ο οποίος όμως δεν συνεχίστηκε τα επόμενα χρόνια με αποτέλεσμα η χώρα υστερεί συγκριτικά με την υπόλοιπη ΕΕ στην ανάπτυξη των δημόσιων υποδομών.

ε) Τοπική Αυτοδιοίκηση και Κοινωνία.

Το επόμενο εμπόδιο που αντιμετωπίζουν οι ΑΞΕ είναι η καχυποψία που επικρατεί στους κόλπους της τοπικής αυτοδιοίκησης (τοπικοί θεσμικοί παράγοντες) αλλά και τις τοπικές κοινωνίες (πολίτες-δημότες). Αυτή η καχυποψία εκδηλώνεται με την μη αποδοχή τους από τις τοπικές κοινωνίες, βασισμένη στη δράση των περιβαλλοντικών κινημάτων ή των ομάδων τοπικών συμφερόντων. Γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις δεν μπορούν να δραστηριοποιηθούν (οι υπάρχουσες, συνεπώς αποσύρουν κεφάλαια) σε εχθρικό περιβάλλον και είναι ακόμα πιο δύσκολο όταν πρόκειται να αποφασίσουν να επενδύσουν σε ένα τέτοιο περιβάλλον.

Εκτός των διαχρονικών αντικινήτρων της Ελλάδα που την καθιστούν ως έναν μη ελκυστικό προορισμό για επενδύσεις, εμφανίστηκαν και πρόσθετα εμπόδια ελέω οικονομικής κρίσης.

Το σημαντικότερο από αυτά τα αντικίνητρα είναι αναμφισβήτητα η έλλειψη αξιοπιστίας και εμπιστοσύνης προς την Ελλάδα. Το αρνητικό κλίμα που έχει πλέον παγιωθεί στις αγορές, δυσκολεύει την προσέλκυση ΑΞΕ που θα μπορούσαν να αποτελέσουν αναπτυξιακό δίαυλο και να συμβάλλουν εν μέρει στην έξοδο από την οικονομική κρίση. Την ίδια στιγμή, η έλλειψη εθνικής επικοινωνιακής στρατηγικής, που θα μπορούσε να συμβάλλει στην αναστροφή του αρνητικού κλίματος, κλιμακώνει περαιτέρω το αρνητικό κλίμα.

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, η Ελλάδα χαρακτηρίζεται για την γεωστρατηγική θέση, καθώς βρίσκεται στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων και θα μπορούσε να αποτελέσει τον κόμβο μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Η Ελλάδα συγκριτικά με τα υπόλοιπα κράτη- μέλη της ΕΕ και κυρίως σε σχέση με τις περιφερειακές οικονομίες, μακροχρόνια υπολείπεται σημαντικά στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Η χώρα δεν μπόρεσε να αντιμετωπίσει τις εγγενείς παθογένειες, οι οποίες συνέβαλαν στη δημιουργία της κρίσης.

Η ατελείωτη κρίση φαίνεται να αποτελεί αιτία και βάση πάνω στην οποία πρέπει να επαναπροσδιοριστούν οι πολιτικές προσέλκυσης ΑΞΕ, στοχεύοντας στην επανεκκίνηση και ανάπτυξη της οικονομίας. Οι ΑΞΕ θεωρούνται μέσο ανάπτυξης, συνεπώς έχει αναπτυχθεί εκτενής βιβλιογραφία και αρθρογραφία για τους παράγοντες που αξιολογούν οι υποψήφιοι ξένοι επενδυτές και τις πολιτικές που θα πρέπει να εφαρμοστούν για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων.

Η οικονομική αστάθεια της Ελλάδας διαδραματίζει τον σημαντικότερο ρόλο στη διαμόρφωση του αρνητικού επιχειρηματικού κλίματος αποτελώντας ανασταλτικό παράγοντα για ένα ελκυστικό επιχειρηματικό περιβάλλον. Μόνη λύση για την έξοδο από αυτό τον φαύλο κύκλο της κρίσης είναι η δημιουργία ορθού μακροπρόθεσμου στρατηγικού πλάνου που θα οδηγήσει την ελληνική οικονομία σε μεταρρυθμίσεις προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι παθογένειες και εν συνεχεία να ανατείλει ο εκσυγχρονισμός και η ανάπτυξη.

Επιπρόσθετα, επιβάλλεται η καταπολέμηση της γραφειοκρατικής αναποτελεσματικότητας και της διαφθοράς, δύο από τα βασικότερα αντικίνητρα για την προσέλκυση ΑΞΕ, όπως τονίστηκε και ανωτέρω. Η καταπολέμηση των αντικινήτρων στην πράξη, επιβάλει την απλούστευση και τον εξορθολογισμό των γραφειοκρατικών διαδικασιών, στην αναβάθμιση των κρατικών μηχανισμών μέσω αποτελεσματικότερης οργάνωσης και διοικητικών πολιτικών. Η εγκατάσταση ολοκληρωμένου καθολικού συστήματος που θα διέπει όλο τον δημόσιο τομέα και θα προωθήσει την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, μπορεί να εξαλείψει την σύγχυση που δημιουργείται και να περιορίσει τις καθυστερήσεις.

Επίσης, προτείνεται η θεσμοθέτηση μιας εξ ολοκλήρου Ανεξάρτητης Αρχής, στελεχωμένη με ικανό αριθμό υπαλλήλων και επιστημονικού προσωπικού που θα εποπτεύει τις δημόσιες υπηρεσίες, θα έχει ως αρμοδιότητα να επιζητά την απόδειξη της αναγκαιότητας των διάφορων χρονοβόρων διαδικασιών, να απαιτεί την κατάργηση των άσκοπων και την διατήρηση των απολύτως απαραίτητων, και ως απόρροια θα μπορούσε να προωθήσει την διαφάνεια των διαδικασιών. Η εν λόγω Ανεξάρτητη Αρχή θα εισηγείται σχέδια Νομοθετικών ρυθμίσεων που θα αφορούν την ελάττωση ή και βελτίωση των γραφειοκρατικών διαδικασιών επί της προσέλκυσης ΑΞΕ.

Η φορολογική δικαιοσύνη και διοίκηση, η οργάνωση και εφαρμογή ενός φορολογικού συστήματος με ουσιαστικά αναπτυξιακό χαρακτήρα, αποτελούν τα θεμέλια πάνω στα οποία θα χτιστεί ένα ευνοϊκό φορολογικό περιβάλλον, όχι μόνο για τους ξένους επενδυτές αλλά και για τους Έλληνες επενδυτές.

Το νέο φορολογικό σύστημα θα αφορά πρωτίστως την απλούστευση και σταθεροποίηση του φορολογικού συστήματος, το ύψος των συντελεστών, την παροχή φορολογικών απαλλαγών. Επιπρόσθετα, για την ενίσχυση των ακριτικών περιοχών της Ελλάδας, προτείνεται η θεσμοθέτηση ειδικών ζωνών με χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές και διάφορες άλλες φορολογικές διευκολύνσεις, μπορούν να ασκήσουν θετική επίδραση στην προσέλκυση ΑΞΕ.

Η χορήγηση περαιτέρω επενδυτικών κινήτρων για συνεργασία ξένων επιχειρήσεων με ελληνικές, μπορεί να οδηγήσει σε προσέλκυση ξένων επενδύσεων, προσανατολισμένη σε συγκεκριμένους κλάδους της οικονομίας και κατ' επέκταση στην ώθηση της επιχειρηματικής ανάπτυξης.

Επιπρόσθετα, η αύξηση και η βελτίωση των κρατικών υποδομών, μέσω των χρηματοδοτήσεων των κοινοτικών πλαισίων στήριξης, σε τομείς που θεωρούνται ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση της επιχειρηματικής ανάπτυξης, όπως η ναυτιλία, ο τουρισμός, η εφοδιαστική αλυσίδα (logistics) κ.α. χαρακτηρίζεται απαραίτητη προϋπόθεση για την προσέλκυση ΑΞΕ. Η απελευθέρωση των αγορών και η ενίσχυση της ανεξαρτησίας των ρυθμιστικών αρχών με μηχανισμούς ελέγχου κυρίως για την αγορά ενέργειας, συμβάλει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και στην αύξηση των ροών ξένων κεφαλαίων, βελτιώνει τις τιμές και προσφέρει μεγαλύτερη ποικιλία και καλύτερης ποιότητας προϊόντα και υπηρεσίες. Αν επιτευχθεί η απελευθέρωση της ελληνικής οικονομίας τότε η χώρα θα έχει αντιμετωπίσει ένα από τα βασικότερα και μακροχρονιότερα προβλήματα.

Η ορθολογική αποκρατικοποίηση δημόσιων υπηρεσιών μπορεί να συμβάλει στην προσέλκυση ΑΞΕ. Με την έννοια της αποκρατικοποίησης να οριοθετείται σε πλαίσια που αφορούν στην μεταφορά δραστηριοτήτων από το δημόσιο στον ιδιωτικό έλεγχο. Στόχος των αποκρατικοποιήσεων πρέπει να είναι ο εκσυγχρονισμός, η ορθή λειτουργία του κράτους και η αποτελεσματικότερη κοινωνική πολιτική που θα κυοφορούν την μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, την αύξηση της ανταγωνιστικότητας, την μείωση της ανεργίας και οδηγούν στην οικονομική ανάπτυξη. Οι αποκρατικοποιήσεις θα πρέπει να γίνονται με υπευθυνότητα, διαφάνεια και θα πρέπει να είναι απαλλαγμένες από πολιτικές ή εισπρακτικές μόνο σκοπιμότητες, προκειμένου να οδηγήσουν σε θετικά αποτελέσματα.

Τέλος, η δημιουργία Οργανισμών προσέλκυσης επενδύσεων με στόχο την υποστήριξη της επενδυτικής πρωτοβουλίας και την προώθηση των σχέσεων ανάμεσα στη χώρα υποδοχής και στη χώρα προέλευσης των ξένων επενδυτών, αποτελεί σημαντική βοήθεια για την ενημέρωση και καθοδήγηση των υποψήφιων επενδυτών.

Η διαδικασία προσέλκυσης ξένων επενδυτών αποτελεί στην ουσία επένδυση για το κράτος. Μια ποιοτική, άυλη επένδυση η οποία βασίζεται στην τεχνογνωσία, στην επιχειρηματικότητα, στην οξυδέρκεια, στην αγάπη προς την Ελλάδα. Η διαδικασία αυτή είναι μακροχρόνια και απαιτεί συστηματική προσπάθεια από το κράτος, τους αρμόδιους φορείς, τις εγχώριες επιχειρήσεις αλλά και από την ελληνική κοινωνία, προκειμένου να επιτευχθεί η καθιέρωση της Ελλάδας ως ένας από τους ελκυστικούς προορισμούς επενδύσεων.

2.5 Οργανισμοί Προώθησης Επενδύσεων

Κατά τη μεταπολεμική περίοδο έγιναν πολλές αλλαγές σε ότι αφορά την πολιτική προσέλκυσης ΑΞΕ, καθώς δημιουργήθηκαν οργανισμοί προσέλκυσης επενδύσεων (investment promotion agencies IPA) που προωθούσαν τις σχέσεις μεταξύ των χωρών προέλευσης και υποδοχής των ΑΞΕ.

Πλέον, η προώθηση ξένων επενδύσεων αναφέρεται στη συστηματική προσπάθεια πληροφόρησης των ξένων προσώπων, φυσικών ή νομικών, γύρω από τους παράγοντες που συνθέτουν την οικονομική ζωή της χώρας υποδοχής, την βελτίωση της εικόνας της υποψήφιας χώρας υποδοχής ως χώρο επενδυτικής δραστηριότητας και την προσπάθεια προσέλκυσης ξένων επενδύσεων (Χαζακης,2000).

Ο έντονος ανταγωνισμός για προσέλκυση ΑΞΕ είναι τεράστιος και στο πλαίσιο αυτού, σύμφωνα με την Παγκόσμια Ένωση Οργανισμών Προώθησης Επενδύσεων (World Association of Investment Promotion Agencies, WAIPA) οι στρατηγικές προσέλκυσης ξένων κεφαλαίων μπορούν να συνοψιστούν στις εξής, σύμφωνα με τον Λιαργκόβα (2007):

1. Παροχή οικονομικών κινήτρων, όπως φορολογικά προνόμια και επιχορηγήσεις
2. Βελτίωση των υποδομών
3. Ανάπτυξη περιφερειακών ικανοτήτων
4. Αναπροσαρμογή του θεσμικού περιβάλλοντος και εξάλειψη της γραφειοκρατίας
5. Συμμετοχή σε διεθνείς κυβερνητικές διαπραγματεύσεις και επίτευξη συμφωνιών.

Η WAIPA ενεργεί ως φόρουμ για τους Οργανισμούς Προώθησης Επενδύσεων (Investment Promotion Agencies, IPAs), με σκοπό την παροχή δικτύωσης και την ανταλλαγή πρακτικών για την προώθηση των επενδύσεων. Το 2013 αριθμούσε 170 μέλη σε 130 χώρες (Λιαργκόβας, 2007).

Στην Ελλάδα, η κρατική πολιτική για τις εισροές ξένων κεφαλαίων χρονολογείται στις αρχές της δεκαετίας του 1950 με τον ΝΔ 2687/1953. Εκ τότε ακολούθησαν πολλά ΠΔ (Προεδρικά Διατάγματα) μέχρι να καταλήξουμε στον σημερινό φορέα για την προώθηση των επενδύσεων που είναι ο Οργανισμός Enterprise Greece (αποτελεί μετεξέλιξη της «Επενδύστε στην Ελλάδα Α.Ε.» (Invest in Greece)) - στον οποία ενσωματώνονται, μεταξύ άλλων, και οι αρμοδιότητες του «Ελληνικού Οργανισμού Εξωτερικού Εμπορίου Α.Ε.» (ΟΠΕ Α.Ε.) - σε έναν νέο και καινοτόμο φορέα εξωστρέφειας. Ο Οργανισμός Enterprise Greece είναι ο αρμόδιος εθνικός φορέας, υπό την εποπτεία του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης για την προσέλκυση επενδύσεων στην Ελλάδα και την προώθηση εξαγωγών, με στόχο να προβάλλει τη χώρα ως σημαντικό στρατηγικό εταίρο παγκοσμίως.

Ο Οργανισμός στοχεύει στην ανάπτυξη της επιχειρηματικής και επενδυτικής δραστηριότητας στην χώρα μέσα από τέσσερις βασικούς πυλώνες:

- 1) Προσέλκυση επενδύσεων μέσα από την ανάδειξη επενδυτικών ευκαιριών και την προβολή της χώρας στο εξωτερικό ως φιλικό επενδυτικό προορισμό.
- 2) Διεκπεραίωση στρατηγικών επενδύσεων μέσω της λειτουργίας του Οργανισμού ως one-stop-shop. Στρατηγικές επενδύσεις χαρακτηρίζονται οι επενδύσεις που επιφέρουν σημαντικά

αποτελέσματα στην συνολική εθνική οικονομία και προάγουν την έξοδο από την κρίση. Η πρακτική του one-stop-shop στους επενδυτές, στα πλαίσια του θεσμοθετημένου ρόλου που δόθηκε στον Οργανισμό από τους νόμους Ν. 3894/ 2010 και Ν. 4146/ 2013, περιλαμβάνει την υποστήριξη της ταχείας αδειοδότησης των στρατηγικών επενδύσεων.

3) Ολοκληρωμένη υποστήριξη των επενδυτών σε όλες τις φάσεις σχεδιασμού και υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων. Περιλαμβάνει την εξειδικευμένη και έγκαιρη ενημέρωση των επενδυτών, την προσπάθεια ταχείας υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων από την έκδοση αδειών και την παροχή εγκρίσεων μέχρι την επίλυση προβλημάτων θεσμικής φύσης, την παρακολούθηση, ανάλυση και επικοινωνία του θεσμικού πλαισίου που διέπει τις επενδύσεις.

4) Βελτίωση του επενδυτικού περιβάλλοντος και απαλοιφή των εμποδίων, μέσω της υποβολής τεκμηριωμένων προτάσεων για την βελτίωση του θεσμικού πλαισίου που διέπει τις επενδυτικές δραστηριότητες, ώστε η χώρα να καταστεί ελκυστικότερη προς τους ξένους επενδυτές.

Ο ανταγωνισμός που αντιμετωπίζει η Ελλάδα για την προσέλκυση επενδύσεων, αναμένεται να αυξηθεί λόγω της δυναμικής των αναδυόμενων ασιατικών χωρών και την αναβαθμισμένη παρουσία των ανταγωνιστικών χωρών στο πλαίσιο της ΕΕ. Παράλληλα, οι οικονομικά αναδυόμενες χώρες, όπως η Κίνα, επιθυμούν όλο και περισσότερο την διείσδυση τους στην αγορά της Ευρώπης, αναζητώντας επενδυτικές ευκαιρίες στα κράτη- μέλη της ΕΕ και της Ευρωζώνης.

Η Ελλάδα, παρά το ότι βρίσκεται υπό την επήρεια της κοινωνικοοικονομικής κρίσης εξακολουθεί να διατηρεί τα ελκυστικά χαρακτηριστικά των παρελθόντων ετών, αναφορικά με την επενδυτική δραστηριότητα. Η P.E.S.T analysis αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο καταγραφής της μακροοικονομικής κατάστασης που επικρατεί στο υποψήφιο επενδυτικό περιβάλλον.

Πολιτικό Περιβάλλον (Political)

- Ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο σε συνδυασμό με πληθώρα ευκαιριών αναπτυξιακής δυναμικής
- Γεωπολιτική και Στρατηγική τοποθεσία

Οικονομικό Περιβάλλον (Economic)

- Ιστορικό προσέλκυσης μεγάλων ξένων επενδύσεων
- Νομισματική σταθερότητα λόγω ευρώ
- Ιδιωτικοποιήσεις
- Αξιοποίηση Δημόσιας περιουσίας
- Παροχή επενδυτικών κινήτρων
- Υποστήριξη ΣΔΙΤ
- Τάση Βελτίωσης επιχειρηματικού- επενδυτικού περιβάλλοντος
- Αύξηση της εξωστρέφειας των ελληνικών επιχειρήσεων
- Μείωση των συντελεστών κόστους

Κοινωνικό Περιβάλλον (Social)

- Εργατικό δυναμικό υψηλού επιπέδου
- Ενεργός συμμετοχή των γυναικών στην παραγωγική διαδικασία (ίσες ευκαιρίες)
- Καλές συνθήκες διαβίωσης

Τεχνολογικό περιβάλλον (Technological)

- Επενδύσεις σε τομείς τεχνολογικής αιχμής (π.χ. τηλεπικοινωνιακός τομέας)
- Διάδοση τεχνολογιών
- Συνεχώς διευρυνόμενη χρήση του διαδικτύου

Επιπρόσθετα, σε περιόδους οικονομικών κρίσεων παρουσιάζονται και σημαντικές ευκαιρίες, όπως η μείωση του κόστους των συντελεστών παραγωγής, η ευελιξία των αγορών μέσω της άρσης των κλειστών επαγγελμάτων (άνοιγμα αγορών) ή μέσω της ελαστικοποίησης της αγοράς εργασίας, δημιουργώντας έτσι πρόσθετα πλεονεκτήματα για τους ξένους επενδυτές.

Υπό αυτές τις συνθήκες, η Ελλάδα με δεδομένο τον περιορισμό των δημοσίων δαπανών και της ιδιωτικής επενδυτικής πρωτοβουλίας, καλείται να αξιοποιήσει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που την χαρακτηρίζουν, καθώς και τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η Ευρωζώνη στο χώρο των Βαλκανίων και της Μεσογείου και ταυτόχρονα, επιβάλλεται να καταστεί πιο φιλική και ελκυστική στους υποψήφιους ξένους επενδυτές, μέσω της συνεχούς των υποδομών της, εξαλείφοντας την αναποτελεσματική γραφειοκρατία, προωθώντας στο διεθνές οικονομικό στερέωμα τα επενδυτικά πλεονεκτήματα και υποστηρίζοντας δυναμικά τους υποψήφιους επενδυτές, με στόχο την προσέλκυση ξένων επενδυτικών δραστηριοτήτων που υπο φυσιολογικές συνθήκες αναμένεται να προσδώσουν αναπτυξιακή διάσταση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

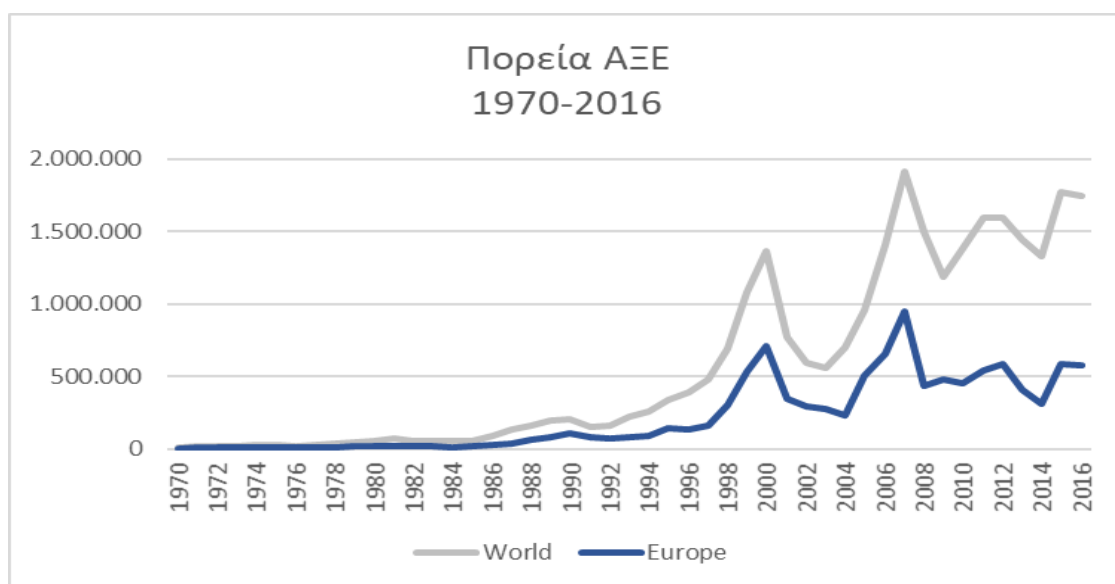
Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ 1970-2016

3.1 Παγκόσμια ροή ΑΞΕ 1970-2016

Αξιοσημείωτη είναι η πορεία των παγκοσμίων ροών ΑΞΕ από το 1986 έως σήμερα, όπως και των Ευρωπαϊκών (Πίνακας 5), πορεία η οποία χαρακτηρίζεται ως αυξητική παρά το γεγονός της μεγάλης πτώσης που σημειώθηκε τα έτη 2000-2003 αλλά και των μικρότερων διορθώσεων που σημειώθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1980 και 1990.

Οι παγκόσμιες ροές ΑΞΕ από το 1983 (50.393 εκατ. \$) ως το 1990 (204.905 εκατ. \$) σχεδόν τετραπλασιάστηκαν ενώ την 3ετία 1998 (690.690 εκατ. \$) ως το 2000 (1.360.254 εκατ. \$) σχεδόν διπλασιάστηκαν.

Το διάστημα 2000-2003, οι παγκόσμιες ροές ΑΞΕ, από το μέγιστο σημείο των 1.360.254 εκατομμυρίων δολαρίων που καταγράφηκε το 2000, το 2001 έκλεισε στα 772.783, το 2002 έκλεισε στα 594.929 και το 2003 στα 558.864 εκατομμύρια δολάρια, καταγράφοντας πτώση 59%. Μια πιθανή εξήγηση στις πτωτικές πορείες που καταγράφηκαν είναι το γεγονός ότι μετά την μεγάλη επένδυση κεφαλαίων οι πολυεθνικές οφείλουν να εστιάσουν στα επενδεδυμένα κεφάλαια προκειμένου να αποκομίσουν τα οφέλη που τις ώθησαν στην εκάστοτε επένδυση. Μετά την διόρθωση που σημειώθηκε την περίοδο 2000-2003, οι παγκόσμιες εισροές σημείωσαν και πάλι αξιοσημείωτη ανοδική πορεία τα έτη 2004 (697.170 εκατ. \$) με 2007 (1.909.234 εκατ. \$). Το 2008, με την “έναρξη” της οικονομικής κρίσης, οι ροές ΑΞΕ κατέγραψαν πτώση για 2 έτη, πιο συγκεκριμένα για το 2008 οι ροές έφτασαν τα 1.499.133 δισεκατ \$ και για το 2009 τα 1.190.006 δισεκατ \$.



Πίνακας 5 Η πορεία ΑΞΕ Παγκοσμίως και στην Ευρωπαϊκή Ένωση 1970-2016

Κατόπιν, τα έτη 2010- 2012, σημειώθηκε μια μικρή διόρθωση των παγκόσμιων εισροών ΑΞΕ, φθάνοντας τα 1.592.598 δισεκατ \$, να υπολείπονται όμως περίπου 317 δισεκατ \$ από το μέγιστο σημείο του 2007. Την περίοδο 2013-2015 οι ροές ΑΞΕ σημείωσαν και πάλι διακυμάνσεις για να καταλήξουν το 2016 να φτάσουν τα 1.746.423 δισεκατ \$. Οι ροές ΑΞΕ παγκοσμίως σκιαγραφούν την οικονομική αστάθεια και την κρίση ρευστότητας που συνεχίζει

να ταλαιπωρεί σημαντικές οικονομίες του Διεθνούς Επιχειρείν και οικονομικές ενώσεις όπως η Ευρωζώνη, όπως θα δούμε στην παρακάτω ενότητα

3.2 Πανευρωπαϊκή εισροή ΑΞΕ 1970-2016

Σύμφωνα με τον πίνακα που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους αποδέκτες εισροών ΑΞΕ. Η δημιουργία της ΕΕ, η ένταξη περισσότερων χωρών μελών κατά την πορεία των ετών αλλά και η δημιουργία της ευρωζώνης είχαν ως αποτέλεσμα την εκτόξευση των εισροών από τα 12.472,33 δισεκατ \$ το 1977, στα 21.787,50 δισεκατ \$ του 1980, στα 80.667,05 δισεκατ \$ του 1993 και στα 712.873,40 του 2000.

Διαχρονικά, το μερίδιο των πανευρωπαϊκών εισροών προς το σύνολο των παγκόσμιων, κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα με μέσο όρο 39,75%. Πιο αναλυτικά, κατά τα έτη 1986-1981 το μερίδιο της ΕΕ στο παγκόσμιο σύνολο των εισροών ΑΞΕ ανέβηκε στο 40,35% από το 25,10% της περιόδου 1981-1985, βέβαια σύμφωνα με τον Λιαργκόβα (2007), η εν λόγω αύξηση προέρχεται κυρίως από την αύξηση των μεριδίων εισιρών κεφαλαίων τρίτων κρατών-μελών, της Ισπανίας, της Πορτογαλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, στο Κοινοτικό. Κατόπιν, τα έτη 1997-2005 το μερίδιο ροών ΑΞΕ στην ΕΕ, έφτασε το 45,46%. Ωστόσο, την τελευταία δεκαετία, 2006-2016, ο μέσος όρος του μεριδίου των εισροών στην ΕΕ υποχώρησε στο 35,13%, πιθανόν λόγω της παγκόσμιας οικονομικής αστάθειας που ταράσει την διεθνή οικονομική κοινότητα.

Έτος	Ροή ΑΞΕ σε εκ.\$	Μερίδιο ΕΕ
1970	5.226,07	39,42
1971	5.975,61	41,96
1972	6.581,00	44,59
1973	9.713,60	47,70
1974	12.737,64	53,36
1975	10.049,12	38,08
1976	8.344,24	38,05
1977	12.472,33	46,12
1978	13.804,70	40,31
1979	17.683,45	42,22
1980	21.787,50	40,05
1981	17.097,64	24,57
1982	14.795,16	25,41
1983	15.462,88	30,68
1984	8.243,35	14,68
1985	16.851,51	30,17
1986	25.726,24	29,67
1987	40.590,40	29,66
1988	60.551,96	36,87
1989	84.070,72	42,69

1990	102.733,90	50,00
1991	81.922,69	53,21
1992	75.825,39	46,54
1993	80.667,05	36,65
1994	89.568,09	35,14
1995	138.129,00	40,44
1996	134.191,20	34,51
1997	163.204,80	33,90
1998	302.823,80	43,84
1999	529.723,60	49,22
2000	712.873,40	52,41
2001	349.913,50	45,28
2002	294.996,40	49,59
2003	274.910,90	49,19
2004	232.354,70	33,33
2005	502.319,40	52,41
2006	654.696,80	46,39
2007	949.982,40	49,76
2008	433.143,20	28,89
2009	479.717,10	40,31
2010	453.085,40	32,74
2011	540.639,70	33,98
2012	584.705,70	36,71

2013	405.221,10	28,08
2014	308.893,70	23,33

2015	587.193,70	33,10
2016	579.707,30	33,19

Πίνακας 6 Το μερίδιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις συνολικές ροές ΑΞΕ





Επίσης, παρατηρώντας τον Πίνακα 6, φαίνεται ότι η πορεία των ροών ΑΞΕ στην ΕΕ είναι άρρηκτα συνδεδεμένη και εξαρτημένη από την πορεία των παγκόσμιων ροών. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι η καθίζηση των εισροών ΑΞΕ που καταγράφηκε το 2004 αλλά και οι 2 μέγιστες τιμές εισροών του 1999 (σχεδόν 530.000 δισεκατ \$) και του 2007 (σχεδόν 950.000 δισεκατ. \$), σημειώθηκαν και σε παγκόσμιο επίπεδο.

3.3 Εισροές ΑΞΕ σε ευρωπαϊκές χώρες

Λαμβάνοντας υπόψη το διαμορφωμένο διεθνές πλαίσιο ροών ΑΞΕ, δημιουργείται έντονο ενδιαφέρον μελέτης των εισερχόμενων ροών ΑΞΕ σε διάφορες ευρωπαϊκές οικονομίες όπως της Ελλάδας, της Πορτογαλίας, της Ισπανίας αλλά και της Γαλλίας. Από τα δεδομένα που επεξεργάστηκαν προκύπτει πλήθος αποτελεσμάτων εκ των οποίων 3 κεντρίζουν το ενδιαφέρον.

1^ο Γεγονός

Η δυναμική υποδοχής ΑΞΕ της Γαλλίας ειδικά από το 1984 μέχρι το 1999, που σε ποσοστιαία μεταβολή ξεπερνά τις 2.000%, ενώ για την ίδια περίοδο, η ποσοστιαία μεταβολής της Ελλάδας ήταν 15,9%, της Ισπανίας 957,8%, και της Πορτογαλίας 812,7%.

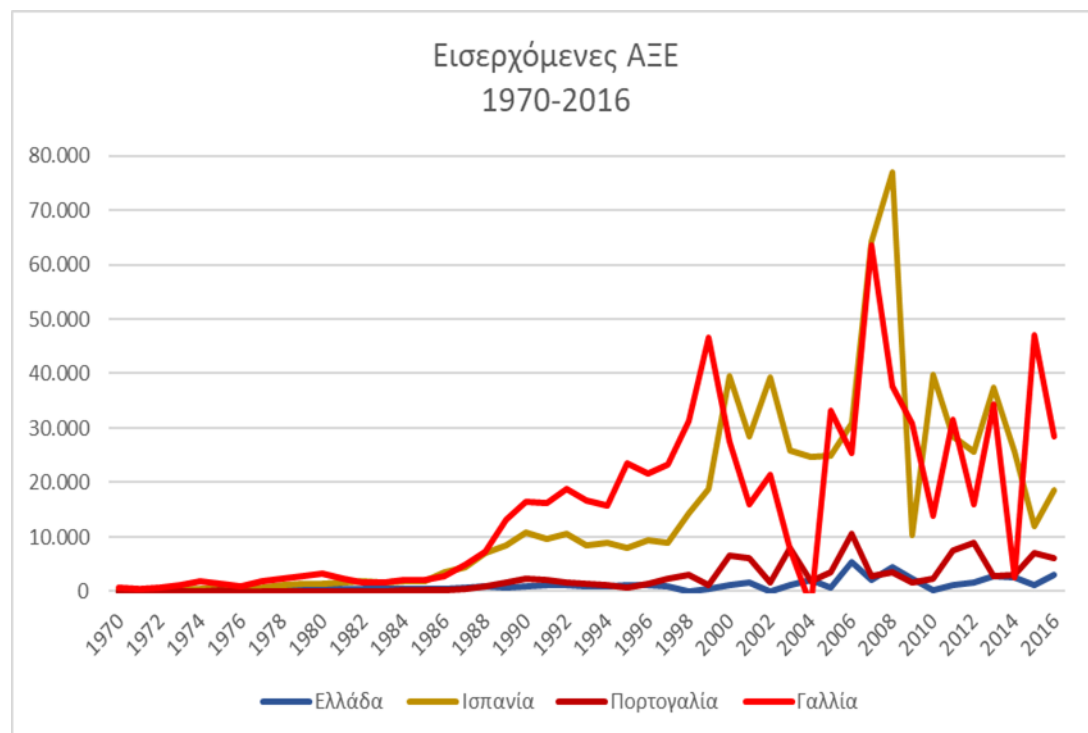
	1984	1999	Ποσοστιαία Μεταβολή
Γαλλία 	2.197	46.546	2.019%
Ελλάδα 	485	562	15,9%
Πορτογαλία 	2.197	28.352	957,8%
Ισπανία 	1.772	18.659	812,7%

Πίνακας 7 Ποσοστιαία απόδοση υποδοχής ΑΞΕ 1984-1999

2^ο Γεγονός

Η ένταξη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας στην ΕΕ το 1986 βοήθησε σημαντικά στην εισροή ΑΞΕ. Η Πορτογαλία την περίοδο 1986-1990 σημείωσε άνοδο εισροών ΑΞΕ 1078%, η Ισπανία 213% και η ΕΕ σημείωνε αύξηση 300%. Η πρώτη 5ετία (1981-1986) από την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ συνοδεύτηκε από μείωση των εισροών ΑΞΕ κατά 14%, ενώ την περίοδο 1986-1990 σημειώθηκε άνοδος 113%. Σε αυτό το σημείο, γίνεται αντιληπτό ότι η ένταξη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας στην ΕΕ γεννούσε μεγάλες προοπτικές, εν αντιθέσει με τη περίπτωση της

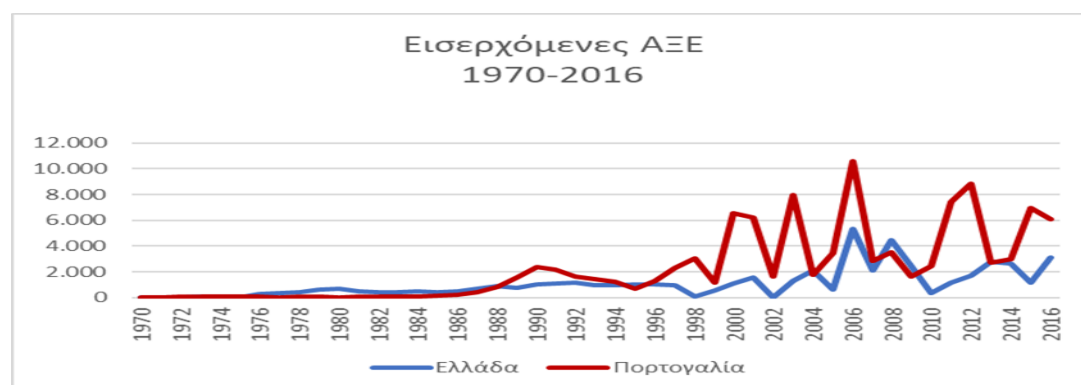
Ελλάδας. Η ενίσχυση του ρόλου των ισπανικών και πορτογαλικών εισροών ΑΞΕ στην ευρωπαϊκή κοινότητα οφείλεται στους γρήγορους ρυθμούς αύξησης των εισροών στις χώρες αυτές.



Πίνακας 8 Εισερχόμενες ΑΞΕ σε επιλεγμένες ευρωπαϊκές χώρες 1970-2016

3^ο Γεγονός

Κοινό χαρακτηριστικό της Ελλάδας και την Πορτογαλίας είναι η μείωση των εισερχόμενων ΑΞΕ από το 1980 ως το 1984. Ωστόσο, λόγω εφαρμογής του σταθεροποιητικού προγράμματος 1985-1987, οι εισερχόμενες ΑΞΕ στην Ελλάδα ακολούθησαν ανοδική πορεία από τις 447 εκατ \$ στα 683 εκατ \$ καταγράφοντας άνοδο 53%. Τα επόμενα χρόνια και μέχρι το 1996 η συνολική άνοδος έφτασε στο 120%, βέβαια στα ενδιάμεσα χρόνια σημειώθηκαν μικρές διορθώσεις ενώ το 1998 καταγράφηκε σημαντική πτώση.



Πίνακας 9 Εισερχόμενες ΑΞΕ σε Ελλάδα και Πορτογαλία 1970-2016

Την ίδια περίοδο, η Πορτογαλία ήδη γνώριζε 2 υψηλά το 1990 και 1998 (2.363 και 3.027 δισεκατ \$ αντίστοιχα) και ένα χαμηλό δεκαετίας στα 675.000 εκατ \$. Η πορεία της Πορτογαλίας σημειώνει σημαντικές διακυμάνσεις καθ όλη την διάρκεια της περιόδου 2000-2016. Επίσης,

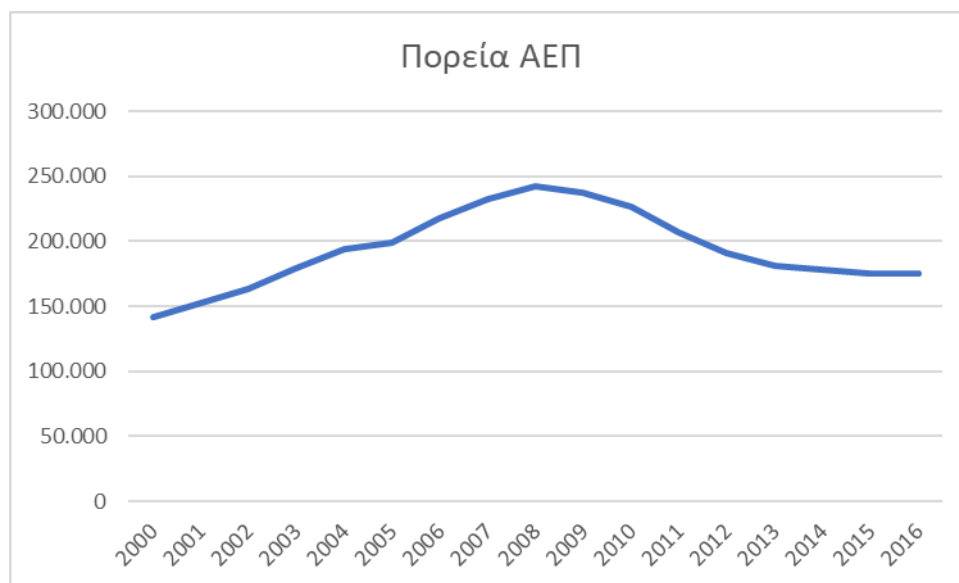
αξιοσημείωτο είναι ότι το 2006 όταν η Ελλάδα σημείωνε το ιστορικό υψηλό της – 5.355 δισεκατ \$- με αύξηση 760%, η Πορτογαλία σημείωνε αύξηση 206% και η Ευρώπη σημείωνε αύξηση 30%. Αυτό το γεγονός δεν οφείλεται σε μακροχρόνια βελτίωση των συνθηκών επενδύσεων της Ελλάδας αλλά στο κλίμα ευφορίας που υπήρχε λόγω διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Η Ελλάδα όλα τα εξεταζόμενα χρόνια υπολείπεται και συνεχίζει να υπολείπεται σημαντικά έναντι των λοιπών ευρωπαϊκών οικονομιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΑΞΕ ΣΤΟ ΑΕΠ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

4.1 Εισαγωγή

Στην Ελλάδα, η πρωτοφανής ύφεση των τελευταίων ετών, λόγω της δημοσιονομικής προσαρμογής που ακολούθησε την εφαρμογή των 3 Μνημονίων, είχε ως φυσικό επακόλουθο τη μείωση της ιδιωτικής κατανάλωσης και κατ' επέκταση τη μείωση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα:



Πίνακας 10 Η πορεία του ελληνικού ΑΕΠ 2000-2016

Εκτός από την ιδιωτική κατανάλωση έχουν μειωθεί και οι εγχώριες επενδύσεις ελέω κρίσης. Συνεπώς, η προσοχή της οικονομικής κοινότητας εστιάζεται στις εισερχόμενες ΑΞΕ που συνεισφέρουν όχι μόνο στο ΑΕΠ της Ελλάδας αλλά και στη αύξηση της ανταγωνιστικότητας και στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης.

Η Μελπομένη Ζερβανταρίδου (2015) προσπάθησε να προσδιορίσει ποια είναι η επίδραση των εισροών ΑΞΕ στην Ελλάδα πάνω στο ΑΕΠ της χώρας. Από την Ζερβανταρίδου (2015) Τέθηκαν δύο υποθέσεις :

H0 (μηδενική υπόθεση) : Αναμένεται να υπάρχει θετική σχέση ανάμεσα στις εισροές ΑΞΕ και στο ΑΕΠ της χώρας υποδοχής.

H1(εναλλακτική υπόθεση): Αναμένεται να υπάρχει αρνητική σχέση ανάμεσα στις εισροές ΑΞΕ και στο ΑΕΠ της χώρας υποδοχής ή καθόλου σχέση.

4.2 Δεδομένα και εξειδίκευση του υποδείγματος

Σύμφωνα με την Ζερβανταρίδου (2015), για τη διερεύνηση των υποθέσεων, χρησιμοποιήθηκαν ετήσια δεδομένα για το ΑΕΠ και τις καθαρές εισροές ΑΞΕ σε current \$ ΗΠΑ, για την Ελλάδα, για την περίοδο 1970- 2014. Τα στοιχεία αντλήθηκαν από τη βάση δεδομένων της Παγκόσμιας Τράπεζας (World Bank) και το οικονομετρικό πακέτο που χρησιμοποιήθηκε είναι το e- views 7.

Σειρά	ΑΕΠ	ΑΞΕ
Μέσος	1,30E+11	1,07E+09
Διάμεσος	1,09E+11	6,90E+08
Μέγιστο	3,55E+11	5,73E+09
Ελάχιστο	1,32E+10	24000000
Τυπική απόκλιση	9,88E+10	1,21E+09
Ασυμμετρία	0,740598	2,455625
Κύρτωση	2,343780	9,4993732
Jarque-Berra	4,921064	124,2917
Πιθανότητες	0,085390	0,0000

Πίνακας 11 Περιγραφική στατιστική του ΑΕΠ και των εισροών ΑΞΕ

Ο συντελεστής ασυμμετρίας της κατανομής της μεταβλητής του ΑΕΠ (έλλειψη συμμετρίας, skewness), είναι θετικός, ορίζοντας πως η κατανομή είναι ασύμμετρη προς τα δεξιά, ενώ ο συντελεστής κύρτωσης (kurtosis) δείχνει πως η κατανομή είναι πλατύκυρτη (platykurtic, με μικρή ουρά). Η μεταβλητή με βάση την πιθανότητα του συντελεστή Jarque- Berra φαίνεται να ακολουθεί κανονική κατανομή.

Ο συντελεστής ασυμμετρίας της κατανομής της μεταβλητής για τις εισροές ΑΞΕ είναι θετικός, δηλαδή η κατανομή είναι ασύμμετρη προς τα δεξιά. Ο συντελεστής κύρτωσης υποδηλώνει πως η κατανομή είναι λεπτόκυρτη (leptokurtic, με μεγάλη ουρά). Η μεταβλητή σύμφωνα με την πιθανότητα του συντελεστή Jarque- Berra δεν ακολουθεί την κανονική κατανομή.

Η Ζερβανταρίδου (2015), προκειμένου να αναλύσει της ύπαρξης ή όχι σχέσης ανάμεσα στο ΑΕΠ και στις εισροές ΑΞΕ χρησιμοποίησε τη στατιστική εξίσωση:

$$Y_t = c + \beta * X_t + E_t$$

Όπου: Y_t είναι το ΑΕΠ της χώρας για το χρόνο t

X_t είναι το μέγεθος των εισροών ΑΞΕ στην χώρα για το χρόνο t και

E_t είναι ο διαταρακτικός όρος για το χρόνο t.

4.3 Η εκτίμηση της παλινδρόμησης

Τα αποτελέσματα της εκτίμησης της παλινδρόμησης παρουσιάζονται παρακάτω:

C	X	R ²	F- stat	Prob. F- stat	Durbin-Watson
6,66E+10	59,3248	0,5246	47,4614	0,0000	1,1772
(t-stat) (4,8336)	(6,8892)				

Βάσει των ανωτέρω αποτελεσμάτων συμπεραίνονται τα ακόλουθα:

- Η σταθερά C και η μεταβλητή X (εισροές ΑΞΕ) είναι στατιστικά σημαντικές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, δηλαδή επηρεάζουν την ενδογενή μεταβλητή Y (ΑΕΠ), έχουν με άλλα λόγια επεξηγηματική ικανότητα.

Συγκεκριμένα, ο συντελεστής της μεταβλητής X δείχνει τη μεταβολή του ΑΕΠ της χώρας υποδοχής, όταν οι εισροές ΑΞΕ μεταβληθούν κατά μία μονάδα. Η μεταβλητή X λοιπόν, έχει θετικό πρόσημο, υποδηλώνοντας την ύπαρξη θετικής σχέσης ανάμεσα στις εισροές ΑΞΕ και στο ΑΕΠ της χώρας. Μάλιστα μια αύξηση των εισροών κατά μία μονάδα, οδηγεί σε αύξηση του ΑΕΠ κατά 59,32 μονάδες.

- Ο συντελεστής προσδιορισμού R (Coefficient of determination) εξετάζει την καλή προσαρμογή (goodness of fit) της γραμμής παλινδρόμησης στα δεδομένα του δείγματος, δηλαδή πόσο καλά προσαρμόζεται στα στοιχεία. Δηλαδή, αν οι μεταβολές της ανεξάρτητης μεταβλητής ερμηνεύουν την μεταβλητότητα της εξαρτημένης. Στην περίπτωση μας, το 52,46% των μεταβολών στο ΑΕΠ ερμηνεύεται από την μεταβλητότητα των εισροών ΑΞΕ.

- Τέλος, η πιθανότητα της στατιστικής F υποδηλώνει τη στατιστική σημαντικότητα του υποδείγματος και η στατιστική d των Durbin και Watson σε συνδυασμό με τον συντελεστή προσδιορισμού R² εκφράζει πως δεν υπάρχει ένδειξη για κύβδιλη (πλασματική/ ψευδή) παλινδρόμηση.

4.4 Έλεγχοι στα κατάλοιπα

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται οι έλεγχοι των υποθέσεων που αφορούν τον διαταρακτικό όρο, η εξέταση των οποίων είναι απαραίτητη για την σωστή εκτίμηση του υποδείγματος. Ο διαταρακτικός όρος, σύμφωνα με τον Χρήστου (2011), εκφράζει την επίδραση των παραγόντων που δεν συμπεριλαμβάνονται στην εξεταζόμενη σχέση. Κάποιες από τις βασικές υποθέσεις είναι ότι ο διαταρακτικός όρος είναι τυχαία μεταβλητή, κατανέμεται κανονικά με μέσο μηδέν και σταθερή διακύμανση με δεδομένες τις τιμές των ανεξάρτητων μεταβλητών (υπόθεση ομοσκεδαστικότητας) και οι τιμές του διαταρακτικού όρου δεν αυτοσυσχετίζονται, έχουν δηλαδή συνδιακύμανση μηδέν.

4.4.1 Έλεγχος κανονικότητας

Ο έλεγχος κανονικότητας εξετάζει αν οι τιμές του τυχαίου όρου ακολουθούν την κανονική κατανομή. Ο συγκεκριμένος έλεγχος βασίζεται στην αρχή πως ο συντελεστής ασυμμετρίας ισούται με μηδέν και ο συντελεστής κύρτωσης ισούται με τρία.

H0: Τα κατάλοιπα κατανέμονται σύμφωνα με την κανονική κατανομή.

Η: Τα κατάλοιπα δεν κατανέμονται σύμφωνα με την κανονική κατανομή.

Μέσος	1,22E-05
Διάμεσος	-2,84E+10
Μέγιστο	2,01E+11
Ελάχιστο	-1,14E+11
Τυπική απόκλιση	6,81E+10
Ασυμμετρία	1,2056
Κύρτωση	3,7900
Jarque-Berra	12,0722
Πιθανότητες	0,0023

Πίνακας 12 Έλεγχος κανονικότητας Jarque- Berra

Η πιθανότητα του συντελεστή Jarque- Berra είναι ίση με 0,0023 επομένως απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση, τα κατάλοιπα δεν ακολουθούν την κανονική κατανομή.

Η υπόθεση της κανονικής κατανομής δεν είναι ικανή και αναγκαία συνθήκη, για αυτόν τον λόγο κιάλας δεν προσπαθούμε να το διορθώσουμε.

4.4.2 Έλεγχος για την ύπαρξη αυτοσυσχέτισης

Ο όρος αυτοσυσχέτιση (autocorrelation) περιγράφει την περίπτωση που ο διαταρακτικός όρος μιας παρατήρησης επηρεάζεται από τον διαταρακτικό όρο μιας άλλης παρατήρησης. Σύμφωνα με τους Συριόπουλο και Φίλιππα (2010), αυτό μπορεί να παρατηρείται επειδή η επίδραση των παραγόντων που δεν συμπεριλαμβάνονται στην εξεταζόμενη σχέση, μπορεί να μην εξαντλείται στην τρέχουσα περίοδο αλλά να εξακολουθεί να υφίσταται και σε επόμενες περιόδους.

Υπάρχουν πολλοί λόγοι που εξηγούν γιατί το σφάλμα σε ένα υπόδειγμα παλινδρόμησης να εμφανίζει αυτοσυσχέτιση, όπως για παράδειγμα η παράλειψη ανεξάρτητων μεταβλητών, η λανθασμένη συναρτησιακή μορφή, η ύπαρξη χρονικών υστερήσεων κ.α. Το πρόβλημα της αυτοσυσχέτισης μπορεί να παρουσιαστεί τόσο σε διαστρωματικά στοιχεία όσο και όταν χρησιμοποιούνται χρονολογικές σειρές. Είναι όμως περισσότερο εμφανής στην δεύτερη περίπτωση. Σύμφωνα με τους Gujarati και Porter (2013), όταν χρησιμοποιούνται στοιχεία χρονοσειρών, είναι πιθανό οι παρατηρήσεις να εμφανίσουν αλληλοσυσχετίσεις, εξαιτίας της φυσικής διαχρονικής διάταξης.

Έλεγχος αυτοσυσχέτισης Durbin- Watson

Ο συγκεκριμένος έλεγχος ελέγχει μόνο για την ύπαρξη αυτοσυσχέτισης πρώτου βαθμού. Εξετάζει δηλαδή αν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στα ϵ_t και ϵ_{t-1} :

H_0 : Δεν υπάρχει αυτοσυσχέτιση πρώτου βαθμού στα κατάλοιπα.

H_1 : Υπάρχει αυτοσυσχέτιση πρώτου βαθμού στα κατάλοιπα.

Αν τα σφάλματα είναι ασυσχέτιστα στη χρονική στιγμή t και $t-1$, τότε η τιμή της στατιστικής των Durbin- Watson ισούται με 2. Στην περίπτωση μας, η τιμή της στατιστικής είναι ίση με 1,1777 οπότε φαίνεται να υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης και άρα απορρίπτουμε την μηδενική υπόθεση.

Έλεγχος αυτοσυσχέτισης Breusch- Godfrey

Ο έλεγχος Breusch- Godfrey προκύπτει από τη γενική αρχή γνωστή ως πολλαπλασιαστής Lagrange και σημειώνεται ως LM test. Ο εν λόγω έλεγχος, σε αντίθεση με τον προηγούμενο, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για έλεγχο ύπαρξης αυτοσυσχέτισης μεγαλύτερου βαθμού.

H_0 : Δεν υπάρχει αυτοσυσχέτιση στα κατάλοιπα.

H_1 : Υπάρχει αυτοσυσχέτιση στα κατάλοιπα.

Breusch- Godfrey Serial Correlation LM test

F- stat	11,9716	Prob. F(1,42)	0,0013
Obs* R-squared	9,9816	Prob. Chi-squared	0,0016

Η πιθανότητα της στατιστικής F είναι μικρότερη από 0,05 επομένως υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης πρώτου βαθμού στα κατάλοιπα, αποδεχόμαστε την εναλλακτική υπόθεση. Το συμπέρασμα αυτό ήταν αναμενόμενο, καθώς οι μεταβλητές είναι χρονοσειρές.

Για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της αυτοσυσχέτισης των καταλοίπων, δημιουργήθηκε ένα δυναμικό υπόδειγμα που απορρίπτει την αυτοσυσχέτιση και παράλληλα αυξάνει το βαθμό στατιστικής σημαντικότητας του υποδείγματος. Στην περίπτωση μας, υιοθετούμε το παρακάτω υπόδειγμα:

	Coefficient	Std error	t-stat
C	5,79E+09	13,48E+09	1,6612
X	6,1009	2,4117	2,5296
Y(-1)	1,3839	0,1363	10,1512
Y(-2)	-0,4596	0,1293	-3,5522

	Coefficient	Std error	t-stat
R ²	0,9821		
F-statistic	714,6529		
Prob. F-stat	0,0000		
Durbin- Watson	1,8204		

Πίνακας 13 Εκτίμηση παλινδρόμησης ύστερα από την εξάλειψη της αυτοσυσχέτισης

4.4.3 Έλεγχος για την ύπαρξη ετεροσκεδαστικότητας

Με τον όρο ετεροσκεδαστικότητα (άνιση διασπορά ή διακύμανση, heteroskedasticity) περιγράφεται η περίπτωση όπου οι διαταρακτικοί όροι στη συνάρτηση παλινδρόμησης δεν έχουν την ίδια διακύμανση για όλες της τιμές του t. Η ετεροσκεδαστικότητα μπορεί να οφείλεται στην παρουσία ακραίων τιμών (παρεκκλίνοντα σημεία, outliers), πρόκειται δηλαδή για παρατηρήσεις που είναι πολύ διαφορετικές, είτε πολύ μεγάλες, είτε πολύ μικρές, συγκριτικά με τις υπόλοιπες παρατηρήσεις του δείγματος, στη λανθασμένη συναρτησιακή μορφή, στην απάλειψη σημαντικών μεταβλητών, στην ασυμμετρία των μεταβλητών, στον λανθασμένο μετασχηματισμό των στοιχείων κ.α.

Το φαινόμενο της ετεροσκεδαστικότητας είναι πιο συχνό σε υποδείγματα που χρησιμοποιούν διστρωματικά στοιχεία, υπάρχει ωστόσο περίπτωση να εμφανιστεί και όταν χρησιμοποιούνται στοιχεία χρονολογικών σειρών.

Ο έλεγχος ετεροσκεδαστικότητας White δεν βασίζεται στην υπόθεση της κανονικότητας και μπορεί να εφαρμοστεί με ευκολία.

H₀: Δεν υπάρχει ετεροσκεδαστικότητα στα κατάλοιπα.

H₁: Υπάρχει ετεροσκεδαστικότητα στα κατάλοιπα.

Heteroskedasticity test: White

F- stat	5,0137	Prob. F(9,33)	0,0003
Obs* R-squared	24,8364	Prob. Chi-squared (9)	0,0032

Η πιθανότητα της στατιστικής F- stat είναι $0,0003 < 0,05$ συνεπώς οι διαταρακτικοί όροι δεν έχουν σταθερή διακύμανση σε διαφορετικές χρονικές περιόδους και άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση. Υπάρχει επομένως πρόβλημα ετεροσκεδαστικότητας στα κατάλοιπα.

Σύμφωνα με τους Gujarati και Porter (2013), η ετεροσκεδαστικότητα δεν επηρεάζει την ιδιότητα της αμεροληψίας και της συνέπειας των εκτιμητών της μεθόδου ελαχίστων τετραγώνων (Ordinary Least Squares, OLS). Όμως οι εκτιμητές δεν είναι πλέον άριστοι ή αποτελεσματικοί.

Αυτή η έλλειψη αποτελεσματικότητας επηρεάζει την αξιοπιστία της διαδικασίας ελέγχου των υποθέσεων.

Για να αντιμετωπιστεί η ετεροσκεδαστικότητα, υπάρχει τρόπος να επιτύχουμε στατιστικά συνεπείς εκτιμήσεις των διακυμάνσεων των εκτιμητών OLS (Συνεπείς ως προς την ετεροσκεδαστικότητα διακυμάνσεις και τυπικά σφάλματα του White). Οι διορθωμένες ως προς την ετεροσκεδαστικότητα διακυμάνσεις και τυπικά σφάλματα του White είναι επίσης γνωστή ως ανθεκτικά τυπικά σφάλματα (robust standard errors).

	Coefficient	std. Error	t- stat
C	5,79E+09	3,00E+09	1,9310
X	6,1009	1,5125	4,0334
Y(-1)	1,3839	0,1777	7,8155
Y(-2)	-0,4596	0,1526	-3,0119
R ²	0,9821		
F- Statistic	714,6529		
Prob. F-stat	0,0000		
Durbin- Watson	1,8204		

Πίνακας 14 Εκτίμηση παλινδρόμησης λαμβάνοντας υπόψη την ετεροσκεδαστικότητα

Συγκρίνοντας, το υπόδειγμα που προέκυψε ύστερα από την διόρθωση της αυτοσυσχέτισης και το παραπάνω υπόδειγμα, διαπιστώνεται πως οι συντελεστές των μεταβλητών παραμένουν ίδιοι. Αυτό που διορθώνεται είναι τα τυπικά σφάλματα και κατ' επέκταση οι τιμές του t- stat. Οι Gujarati και Porter (2013) αναφέρουν πως τα διορθωμένα από την ετεροσκεδαστικότητα τυπικά σφάλματα του White είναι πιθανό να είναι μικρότερα ή μεγαλύτερα από τα μη διορθωμένα τυπικά σφάλματα. Στην περίπτωση μας, τα ετεροσκεδαστικά διορθωμένα τυπικά σφάλματα για τον σταθερό όρο και την μεταβλητή X είναι σημαντικά μικρότερα από τα αντίστοιχα τυπικά σφάλματα της OLS, ενώ τα διορθωμένα τυπικά σφάλματα για τις μεταβλητές Y(-1) και Y(-2) είναι μεγαλύτερα από τα αντίστοιχα της OLS. Οι μεταβλητές X, Y(-1) και Y(-2) είναι στατιστικά σημαντικές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

4.5 Αποτελέσματα

Η έρευνα για την διαπίστωση της ύπαρξης σχέσης ανάμεσα στις εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα και το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της χώρας, μας οδήγησε στο παρακάτω υπόδειγμα:

$$Y = (5,79e + 09) + (6,1009) * X + (1,3839) * Y(-1) + (-0,4596) * Y(-2)$$

Με βάση την παραπάνω σχέση, ο συντελεστής της μεταβλητής που παριστάνει τις εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα είναι θετικός, δηλώνοντας την ύπαρξη θετικής σχέσης ανάμεσα στις εισροές ΑΞΕ και στο ΑΕΠ της Ελλάδας για τον βραχυχρόνιο ορίζοντα (short- run multiplier). Πιο συγκεκριμένα, μια αύξηση στις εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα κατά μια μονάδα, εκτιμάται ότι θα οδηγήσει σε αύξηση του ΑΕΠ κατά 6,1009 μονάδες.

Για την μακροχρόνια επίδραση των εισροών ΑΞΕ στο ΑΕΠ της χώρας υποδοχής, χρησιμοποιείται η παρακάτω πράξη:

$$\frac{6,1009}{1 - (1,3839 - 0,4596)}$$

Οπότε θεωρούμε πως η μακροχρόνια επίδραση των εισροών ΑΞΕ στο ΑΕΠ ισούται με 80,5931.

4.6 Έλεγχος συνολοκλήρωσης

Η συνολοκλήρωση (cointegration) αναφέρεται στην περίπτωση που δύο ή περισσότερες μεταβλητές κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση μακροπρόθεσμα. Υπάρχει με άλλα λόγια, μακροχρόνια σχέση ισορροπίας ανάμεσα στις μεταβλητές, ανεξάρτητα αν ισχύει το ίδιο και για το βραχυχρόνιο ορίζοντα. Ο Χρήστου (2011) αναφέρει πως δύο χρονολογικές σειρές είναι συνολοκληρωμένες αν:

- 1) Οι δύο χρονοσειρές είναι ολοκληρωμένες ίδιας τάξης και
- 2) Υπάρχει κάποιος γραμμικός συνδυασμός των δύο χρονολογικών σειρών που να αποτελεί ολοκληρωμένη σειρά.

Η μέθοδος της συνολοκλήρωσης είναι ένας τρόπος για την εκτίμηση της μακροχρόνιας σχέσης ισορροπίας που υπάρχει ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες μεταβλητές.

4.6.1 Έλεγχος συνολοκλήρωσης Granger-Engle

Ο έλεγχος συνολοκλήρωσης Granger- Engle ή μέθοδος ελέγχου συνολοκλήρωσης βάσει των καταλοίπων (residual based test), στηρίζεται στον έλεγχο στασιμότητας των καταλοίπων της εξίσωσης παλινδρόμησης. Έτσι, για να είναι οι χρονοσειρές συνολοκληρωμένες θα πρέπει να ισχύουν οι εξής δύο προϋποθέσεις:

- 1) Οι χρονολογικές σειρές να είναι ολοκληρωμένες ίδιου βαθμού και
- 2) Τα κατάλοιπα της παλινδρόμησης να είναι στάσιμα.

• Έλεγχος στασιμότητας των χρονοσειρών

Μια διαδικασία χαρακτηρίζεται στάσιμη, όταν ο μέσος, η διακύμανση και οι συνδιακυμάνσεις παραμένουν σταθερές στο χρόνο.

Για τον έλεγχο στασιμότητας των χρονοσειρών χρησιμοποιείται ο έλεγχος μοναδιαίας ρίζας (unit root test), ο οποίος εξετάζει τις εξής υποθέσεις:

H₀: Η χρονολογική σειρά δεν είναι στάσιμη

H₁: Η χρονολογική σειρά είναι στάσιμη

		t-stat	Prob
Augmented Dickey-Fuller test		-4,8062	0,0024
Test critical values	1% level	-4,2436	
	5% level	-3,5442	
	10% level	-3,2046	

Πίνακας 15 Έλεγχος μοναδιαίας ρίζας, Augmented Dickey- Fuller test για τις εισροές ΑΞΕ

Exogenous: Constant, Linear Trend

		t-stat	Prob
Augmented Dickey- Fuller test		-2,8143	0,2002
Test critical values	1% level	-4,1864	
	5% level	-3,5180	
	10% level	-3,1897	

Πίνακας 16 Έλεγχος μοναδιαίας ρίζας, Augmented Dickey- Fuller test για το ΑΕΠ

Exogenous: Constant, Linear Trend

Σύμφωνα με τους παραπάνω πίνακες, η πιθανότητα του Augmented Dickey- Fuller test για τις εισροές ΑΞΕ είναι $0,0024 < 0,05$ οπότε η μηδενική υπόθεση απορρίπτεται, η χρονολογική σειρά είναι στάσιμη. Αντίθετα, η πιθανότητα του ADF test για το ΑΕΠ είναι $0,2002 > 0,05$ επομένως η σειρά δεν είναι στάσιμη. Για να μετατραπεί σε στάσιμη, ακολουθείται η διαδικασία της ολοκλήρωσης, δηλαδή η μη στάσιμη σειρά εκφράζεται σε διαφορές. Σύμφωνα με τον Χρήστου (2011), αν d είναι ο αριθμός των διαφορών που απαιτείται για την μετατροπή μιας σειράς σε στάσιμη, η σειρά ονομάζεται ολοκληρωμένη d βαθμού και παριστάνεται ως $I(d)$. Μια στάσιμη σειρά παριστάνεται ως $I(0)$.

Επομένως, οι εισροές ΑΞΕ και το ΑΕΠ δεν έχουν την ίδια τάξη ολοκλήρωσης. Κατ' επέκταση, η προϋπόθεση που ορίζει ο έλεγχος των Granger- Engle δεν ικανοποιείται και άρα οι μεταβλητές δεν συνολοκληρώνονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

5.1 Θεωρητική προσέγγιση

Στα διάφορα υποδείγματα οικονομικής ανάπτυξης, η μακροχρόνια οικονομική ανάπτυξη προσδιορίζεται από τη διαθεσιμότητα των παραγωγικών συντελεστών, του κεφαλαίου και της εργασίας. Βάσει υποδειγμάτων, οι ΑΞΕ μπορούν να θεωρηθούν σημαντικές για την υποβοήθηση της ανάπτυξης καθώς οδηγούν στην μεταφορά κεφαλαίου για την ανάληψη επενδυτικής δραστηριότητας (Κοτταρίδη, 2014).

Σύμφωνα με την Ζερβανταρίδου (2015), στις ενδογενείς θεωρίες οικονομικής ανάπτυξης, η τεχνολογική καινοτομία θεωρείται το όχημα για την οικονομική ανάπτυξη. Αυτά τα υποδείγματα τονίζουν τη σημασία της εκπαίδευσης, της Έρευνας και Ανάπτυξης και των καινοτομιών στη διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης.

Οι εισροές ΑΞΕ δύναται να συνεισφέρουν στην αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης, μέσω της παραγωγής και διάχυσης της τεχνολογίας, ως προϊόν της Έρευνας και Ανάπτυξης, ή μέσω της βελτίωσης του ανθρώπινου κεφαλαίου και της αύξησης της παραγωγικότητας.

Σύμφωνα με την Κοτταρίδη (2014), αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω της διάχυσης της γνώσης, η οποία συνήθως αφορά οργανωτικές ή διοικητικές ικανότητες, ικανότητες marketing, καινοτομίες ή εξειδίκευση του προσωπικού. Η διάχυση αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε άμεσα με την βελτίωση της εγχώριας οικονομίας απευθείας από τις θυγατρικές εταιρείες των πολυεθνικών, είτε έμμεσα με την αλληλεπίδραση των εγχώριων επιχειρήσεων με αυτές.

Οι μεγάλες πολυεθνικές, σύμφωνα με τους Alexiou και Tsaliki (2007), έχουν τη δυνατότητα να επενδύσουν στην τεχνολογία, η οποία θεωρείται ο καταλυτικός παράγοντας για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, της παραγωγικότητας και της εκβιομηχάνισης. Η σημαντικότερη λοιπόν θετική επίδραση των ΑΞΕ στην υποβοήθηση της οικονομικής ανάπτυξης είναι η μεταφορά της τεχνογνωσίας και η διάχυση της τεχνολογίας. Οι ΑΞΕ προωθούν τη χρήση νέων τεχνολογιών και την εφαρμογή αποτελεσματικότερων τρόπων διοίκησης και διαχείρισης, αυξάνοντας κατά συνέπεια την εγχώρια παραγωγικότητα.

5.2 Εμπειρική ανάλυση

Τα πλεονεκτήματα των ΑΞΕ δεν προκύπτουν άμεσα και ισομερώς για όλες τις εθνικές οικονομίες, τους κλάδους, τις τοπικές κοινωνίες. Οι εμπειρικές μελέτες που προσπάθησαν να διερευνήσουν τη σχέση ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη και στις ΑΞΕ ευλόγως δεν δίνουν μια σαφή απάντηση για τον προσδιορισμό αυτής της σχέσης. Οι πολυεθνικές εταιρείες φαίνεται να έχουν διαφορετικά αποτελέσματα στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας προέλευσης. Αυτό οφείλεται κυρίως στην αδυναμία ποσοτικοποίησης των επιδράσεων των ΑΞΕ αλλά και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε χώρας υποδοχής. Οι περισσότερες μελέτες ωστόσο καταλήγουν στην ύπαρξη θετικής σχέσης. Πιο συγκεκριμένα, οι εμπειρικές μελέτες για τις ανεπτυγμένες χώρες υποδεικνύουν σταθερά την θετική επίδραση των ΑΞΕ. Για τις αναπτυσσόμενες χώρες τα αποτελέσματα είναι ανάμεικτα, με τις περισσότερες μελέτες ωστόσο να καταλήγουν στην ύπαρξη θετικής σχέσης.

Οι Παπαδημητρίου και Παπασυριόπουλος (2012) αναφέρουν πως αν και στις περισσότερες έρευνες η επίδραση των ΑΞΕ στην οικονομική ανάπτυξη είναι στατιστικά σημαντική, φαίνεται να είναι μάλλον περιορισμένη. Ο Μπιτζένης (2014) αναφέρει πως η χώρα υποδοχής θα πρέπει να ικανοποιεί κάποιες προϋποθέσεις, ώστε να μπορεί να απολαύσει τον θετικό αντίκτυπο των ΑΞΕ. Η διάχυση της τεχνολογίας υποστηρίζει πως εξαρτάται από το τεχνολογικό επίπεδο των τοπικών επιχειρήσεων σε σχέση με εκείνο των πολυεθνικών εταιρειών. Έτσι, όσο μεγαλύτερο είναι το τεχνολογικό χάσμα ανάμεσα στη χώρα υποδοχής και προέλευσης, τόσο μικρότερη θα είναι η διάχυση της τεχνολογίας.

Παράλληλα, η ικανότητα απορρόφησης της χώρας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη θετική επίδραση των ΑΞΕ στην ανάπτυξη. Αυτή η ικανότητα αφορά δεξιότητες που επιτρέπουν την κατανόηση και την υιοθέτηση μεθόδων των πολυεθνικών εταιρειών και αποτελεί απόρροια των χαρακτηριστικών του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, του επιπέδου του ανταγωνισμού, της ποιότητας των θεσμών και του επιπέδου του ανθρώπινου κεφαλαίου. Οι Παπαδημητρίου και Παπασυριόπουλος (2012) προσθέτουν τη σημασία ενός ορισμένου επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης, ως προσδιοριστικός παράγοντας της απορροφητικής ικανότητας.

Η θετική επίδραση των ΑΞΕ στην οικονομική ανάπτυξη φαίνεται να είναι μεγαλύτερη στις περισσότερο ανεπτυγμένες οικονομίες, καθώς παρουσιάζονται να έχουν μεγαλύτερη ικανότητα απορρόφησης της νέας τεχνολογίας. Τέλος, σύμφωνα με τον Lim (2001), ο βαθμός ανοίγματος της οικονομίας επηρεάζει τη διάχυση της τεχνολογίας.

Σε γενικές γραμμές, ένα φιλελεύθερο επενδυτικό κλίμα τείνει να προσελκύει πιο δυναμικές ΑΞΕ, πρόκειται δηλαδή για μεγάλες εταιρείες που απολαμβάνουν οικονομίες κλίμακας, διαθέτουν προηγμένη τεχνολογία, οργανωτικές και διοικητικές ικανότητες και εταιρείες με έντονο εξαγωγικό προσανατολισμό. Αυτές οι επιχειρήσεις διατηρούν στενή σχέση με την μητρική εταιρεία και με απώτερο σκοπό την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της δεύτερης στην παγκόσμια οικονομία, η μητρική παρέχει στις θυγατρικές της συνεχή τεχνολογική αναβάθμιση, καθοδήγηση και υποστήριξη.

Η συνεισφορά των ΑΞΕ στην οικονομική ανάπτυξη φαίνεται να είναι μεγαλύτερη από εκείνη των εγχώριων, καθώς έχουν μεγαλύτερα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα και τείνουν να είναι πιο παραγωγικές. Το αποτέλεσμα βέβαια εξαρτάται από τις ιδιαιτερότητες της χώρας υποδοχής, τις υποδομές, το επίπεδο ανάπτυξης (Παπαδημητρίου, Παπασυριόπουλος, 2012) .

Αναφορικά με τις εμπειρικές μελέτες που στοχεύουν στη διερεύνηση της σχέσης ΑΞΕ και οικονομικής ανάπτυξης για την Ελλάδα, οι Alexiou και Tsaliki (2007) και οι Georgantopoulos και Tsamis (2011), απέδειξαν πως υπάρχει συνολική κλήρωση ανάμεσα στις ξένες επενδύσεις από την αλλοδαπή και την οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας, υπάρχει με άλλα λόγια μακροχρόνια σχέση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τα ευρήματα της εργασίας, γίνεται αντιληπτό πως η επίδοση της Ελλάδας στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ικανοποιητική, με εξαίρεση κάποια διαστήματα. Η γενικά θετική επίδραση της ευρωπαϊκής οικονομικής ενοποίησης στην εισροή ΑΞΕ σε κράτη- μέλη της ΕΕ, ήταν περιορισμένη για την περίπτωση της Ελλάδας.

Παρά την οικονομική κρίση που αντιμετωπίζει η χώρα από το 2010, για το 2014 η επίδοση της ήταν αρκετά ικανοποιητική με τις συνολικές εισροές να ανέρχονται περίπου σε 2,6 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ.

Σε σύγκριση με τα υπόλοιπα κράτη- μέλη της ΕΕ και κυρίως σε σχέση με τις περιφερειακές οικονομίες, η Ελλάδα φαίνεται να υστερεί σημαντικά στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Κατά την επισήμανση των παραγόντων που αποθαρρύνουν την επέκταση των ξένων πολυεθνικών στην Ελλάδα, διαπιστώθηκε η ταύτιση τους με εκείνα τα προβλήματα που αντιμετωπίζει κάθε επιχείρηση που δραστηριοποιείται στην Ελλάδα, εγχώρια ή ξένη. Τα σημαντικότερα από αυτά αναφέρονται στην αστάθεια του φορολογικού συστήματος και στην υψηλή φορολόγηση, στη γραφειοκρατία και τη διαφθορά και στην έλλειψη υποδομών.

Οι πολυεθνικές εταιρείες στην Ελλάδα, παρακινούνται από το μέγεθος της αγοράς και την καταναλωτική ζήτηση, με στόχο την εξυπηρέτηση της εγχώριας ζήτησης, από τις προοπτικές ανάπτυξης της εγχώριας αγοράς, από τη γεωγραφική θέση που θεωρείται στρατηγικής σημασίας και από το ανθρώπινο κεφάλαιο.

Η εισροή ΑΞΕ σε βραχυχρόνιο ορίζοντα συνεισφέρει στο ΑΕΠ, ενώ μεσο- μακροπρόθεσμα στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και στην υποβοήθηση της οικονομικής ανάπτυξης. Η εισροή ΑΞΕ συνδέεται με προσδοκίες για αύξηση της απασχόλησης, των εξαγωγών και των φορολογικών εσόδων, για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της εγχώριας επιχειρηματικότητας, για μεταφορά τεχνογνωσίας και τεχνολογίας.

Η οικονομική κρίση και η δημοσιονομική προσαρμογή στην Ελλάδα, έχουν οδηγήσει στον περιορισμό των δημοσίων δαπανών και της ιδιωτικής επενδυτικής πρωτοβουλίας. Έτσι, πολλοί είναι εκείνοι που υποστηρίζουν πως η προσέλκυση ξένων επενδύσεων αποτελεί μάλλον μονόδρομο για την ανάκαμψη της οικονομίας. Βέβαια, τόσο η δημοσιονομική κρίση όσο και τα πακέτα στήριξης, επιδρούν αρνητικά στην εικόνα της χώρας ως χώρο επιχειρηματικής και επενδυτικής δραστηριότητας. Αυτό όμως θα πρέπει να αποτελέσει ένα πρόσθετο επιχείρημα για την εντατικοποίηση της προσπάθειας προσέλκυσης ξένων επενδύσεων. Άλλωστε τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Ελλάδας (γεωπολιτικά, ιστορικά, κλιματολογικά κ.α.) που ευνοούν την πραγματοποίηση επενδύσεων σε ορισμένους κλάδους, δεν επλήγησαν από την οικονομική κρίση και διατίθενται για αξιοποίηση. Παράλληλα, κάθε κρίση παρουσιάζει και ευκαιρίες. Η ταχεία πρόωθηση των μεταρρυθμίσεων, η μείωση του κόστους των συντελεστών παραγωγής, η ελαστικοποίηση της αγοράς εργασίας και των προϊόντων, η προβλεπόμενη αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας και του φυσικού πλούτου, δημιουργούν αξιόλογες επενδυτικές ευκαιρίες.

Η πολιτική προσέλκυσης επενδύσεων αποτελεί μια χρονοβόρα και μακροχρόνια διαδικασία. Απαιτείται συστηματική προσπάθεια για την αναστροφή του κλίματος και την καθιέρωση της

χώρας ως ένας ελκυστικός προορισμός για την πραγματοποίηση επενδύσεων. Πρωταρχικό μέλημα είναι φυσικά η μακροοικονομική σταθερότητα της ελληνικής οικονομίας. Στη συνέχεια απαιτείται ο σχεδιασμός ενός ολοκληρωμένου, εθνικού στρατηγικού σχεδίου για την επενδυτική πολιτική που θα εφαρμοστεί, για την βελτίωση του επιχειρηματικού και επενδυτικού περιβάλλοντος στην χώρα, τον περιορισμό των στρεβλώσεων, και την προβολή της χώρας προς το εξωτερικό.

Βιβλιογραφία

Alexiou C., Tsaliki P., (2007). Foreign Direct Investment- led Growth Hypothesis: Evidence from Greek economy. Zagreb International Review of Economics and Business.

Dicken, P., (2007), "Global Shift: Mapping the Changing Contours of the World Economy, Sage Publication, 5th edition, London

Gujarati D., Porter D., (2013). Οικονομετρία: Αρχές και Εφαρμογές. Εκδόσεις Τζιόλα.

International Monetary Fund (1993) Balance of Payment Manual: Fifth Edition, (BP5M) Washington DC

Lim Ewe- Ghee (2001). Determinants of and the relation between Foreign Direct Investment and growth: A summary of the recent literature. International Monetary Fund.

Lipse, R.E. (2002), "Home and Host Country Effects of FDI", Paper for ISIT Conference on Challenges to Globalization, Lidingö, Sweden

Psycharis Y., Kokkinou A. (2004), "Foreign direct investment, regional incentives and regional attractiveness in Greece", 44th Congress of the European Regional Science Association, Porto, Portugal

United Nations Conference on Trade and Development, UNCTAD, (1986), "The United Nations Code of Conduct on Transnational Corporations", New York

Ζερβανταρίδου Μ., (2015) Άμεσες Ξένες Επενδύσεις: Η περίπτωση της Ελλάδας

Κοτταρίδη Κων/να (2014). Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και Ελλάδα. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής. Παρατηρητήριο για την κρίση. No. 01.7

Κοτταρίδη Κων/να και Γιακούλας Δημήτρης (2013). Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα: Οι επιπτώσεις της κρίσης και ο ρόλος των θεσμών. Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής. No. 5

Κυρκιλής Δ (2002) Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, Εκδόσεις Κριτική

Κυρκιλής Δ (2010) Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, Νέα Αναθεωρημένη Έκδοση, Εκδόσεις Κριτική

Λιαργόβας Π., (2007) Ξένες Άμεσες Επενδύσεις και Ανταγωνιστικότητα: Η εμπειρία της Ελλάδας και άλλων ευρωπαϊκών χωρών, Εκδόσεις Παπαζήση

Μπιτζένης Α., (2003) Η Δυναμική των Βαλκανικών Αγορών & η Μετάβαση των Χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στην Οικονομία της Αγοράς – Εντοπίζοντας Επενδυτικές Ευκαιρίες στο Πλαίσιο της Παγκοσμιοποίησης & Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης Τόμος Α , εκδόσεις Αθ. Σταμούλης Αθήνα

Μπιτζένης Α., (2009) Παγκοσμιοποίησης Πολυεθνικές Επενδύσεις & Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση στο Νέο Παγκοσμιο Οικονομικό Σύστημα Εκδόσεις Σταμούλης

Μπιτζένης Α., (2014) Διεθνής επιχειρηματικότητα και επενδύσεις: Σύγχρονο ελληνικό επιχειρηματικό περιβάλλον. Εκδόσεις Σταμούλη

Μπιτζένης Α., (2014). Η δυναμική των αγορών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης: Μετάβαση και οικονομική κρίση. Εκδόσεις Σταμούλη.

Παπαγεωργίου, Π. & Χιόνης, Δ. (2003), «Διεθνής Επιχειρηματική Δραστηριότητα και Οργανισμοί», Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα

Παπαδημητρίου Π., Παπασυριόπουλος Ν., (2012) Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και οικονομική ανάπτυξη

Συριόπουλο Κ., Φίλιππα Δ., (2010). Οικονομετρικά υποδείγματα και εφαρμογές με το e-views. Εκδόσεις Ανικούλα.

Χαζάκης Κωνσταντίνος (2000). Εγχειρίδιο ξένων επενδύσεων στις Βαλκανικές χώρες: Οι περιπτώσεις της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας. Εκδόσεις Ζήτη.

Χρήστου Γ., (2011) Εισαγωγή στην Οικονομετρία. Εκδόσεις Gutenberg

Ομιλία Μιχάλη Χαραλαμπίδη στο 4^ο Συνεδριο του ΠΑΣΟΚ το 1996

διαθέσιμο από <https://www.youtube.com/watch?v=NF1WXTeO9go> στις 25-8-2017